

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

PRVKY SALESIÁNSKÉ SPIRITUALITY VE VÝCHOVNÉM DÍLE MAGDALÉNY MORANO

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Kuchař, Ph.D.

Autor práce: Marie Mráčková
Studijní obor: Pedagogika volného času
Forma studia: Kombinované
Ročník: III.

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

4. dubna 2013

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Pavlu Kuchařovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále děkuji své komunitě a kolegyním za pomoc, podporu a povzbuzení.

Obsah

Úvod.....	6
1 Historické pozadí	8
1.1 Politická situace v Itálii v polovině 19. století.....	8
1.2 Italské školství	9
1.3 Don Boskova odpověď a vznik salesiánské kongregace	10
1.4 Preventivní systém dona Boska	12
2 Život a dílo Magdalény Morano	14
2.1 Život v Chieri a v Buttiglieře (1847-1855).....	14
2.2 Učitelka v Montaldo Torinese (1866-1878)	16
2.3 Setkání se salesiánskou spiritualitou v Mornese (1878-1881).....	17
2.4 Zakladatelské a pedagogické dílo na Sicílii (1881-1908).....	19
3 Salesiánské charisma v životě m. morano.....	23
3.1 Cíl a adresáti výchovného působení Matky Morano	23
3.2 Výchovné principy Magdalény Morano	25
3.2.1 Laskavost.....	25
3.2.2 Rozum - výchova k hodnotám.....	26
3.2.3 Náboženství – vše pro slávu Boží	30
3.3 Výchovné metody Matky Morano	31

3.3.1	Rodinná výchova	31
3.3.2	Doprovázení dívek.....	33
3.3.3	Doprovázení vychovatelek	34
3.4	Formy výchovné činnosti.....	35
3.5	Prostředky výchovné činnosti.....	37
3.5.1	Katechetické hnutí	39
3.6	Protagonisti vzdělávání - výchovná komunita.....	42
4	Odkaz Magdalény Morano.....	44
	Závěr.....	48
	Použité zdroje.....	51
	Seznam příloh.....	53
	Přílohy	54
	Abstrakt	59

ÚVOD

V dnešní době pedagogové hledají stále nové cesty pro předávání vědomostí, znalostí, zkušeností. Mladí lidé, na které se obrací, potřebují skutečné vzory, svědky, kteří žijí opravdové hodnoty a ideály. Takovéto vzory jsou důležité i pro pedagogy. Naše společnost potřebuje vidět lidi, kteří jsou plně realizováni a svůj život žijí zcela autenticky. Lidi, kteří by se stali inspirací pro život osobní i profesní. Mezi takovéto vzory zcela autentické ženy a vychovatelky bezesporu patří Magdaléna Morano. Magdaléna Morano je salesiánka hlubokých pedagogických kvalit, žena, která uměla předávat nejen intelektuální znalosti, ale především předávala život. Přestože žila na přelomu 19. a 20. století, její životní zkušenost je v mnohém ohledu podobná té naší.

O inspirativním životě a díle Magdalény Morano neexistuje žádná česká literatura. Několik publikací je cizojazyčných, zvláště pak v jazyce italském. I to je důvod, proč jsem se rozhodla zpracovat toto téma. Chtěla jsem alespoň částečně zaplnit toto prázdné místo a nabídnout tak jeden velký pedagogický vzor. Další motivací pro napsání této práce byla i osobní touha více poznat tuto postavu kvůli inspiraci pro vlastní život a pedagogickou práci. Salesiánská spiritualita je stále živá, její výchovný styl je stále aktuální. Je to dar nejen pro církev, ale také pro dnešní společnost.

Cílem této bakalářské práce je nalézt prvky salesiánské spirituality v životě a díle Magdalény Morano, která se věnovala velmi úspěšně výchově chudých dívek na Sicílii na přelomu 19. a 20. století. Vycházím z předpokladu, že každá výchovná činnost je inspirovaná vnitřními hodnotami pedagoga a realitou mladých, se kterými se setkává.

Magdaléna Morano byla salesiánkou, která věrně a přesto se vší originalitou žila výchovný systém Jana Boska. V době, kdy na Sicílii docházelo k sekularizaci a zavírání škol, Magdaléna Morano školy zakládala, organizovala katecheze, učila mladé postavit se k životu čelem a vzít zodpovědně svůj život do vlastních rukou. Během svých šestadvaceti let strávených na Sicílii založila několik desítek výchovně-vzdělávacích institucí. Neohroženě odpovídala na problémy své doby. Vychovávala z dívek uvědomělé křesťanky a poctivé občanky.

Při této práci jsem se snažila postupovat směrem od obecného ke konkrétnímu. Nejdříve jsem prostudovala historický a politický kontext na Sicílii v druhé polovině 19. století. Poté jsem se zabývala životem Magdalény Morano. Na základě obecné salesiánské výchovné struktury jsem hledala ty prvky z jejího života, které by vzájemně korespondovaly. Nakonec jsem se zamýšlela nad tím, čím je Magdaléna Morano i pro dnešní dobu aktuální.

Pokud v této práci používám terminologii *vychovatel* - *vychovatelka*, vracím se k obecnému pojmu pro výchovnou činnost, jejíž posláním je předávat život skrze hodnoty. Nejde jen o předávání informací, jde o osobu, která dává růst, proměňuje život, vychovává k plné integritě. Může to být učitel, vychovatel, katecheta či odborný mistr v dílně...

První kapitola uvádí čtenáře do historického kontextu. Pojednává o politické situaci v Itálii v polovině 19. století a o stavu školství. Kapitola je doplněna základními informacemi o italském knězi a pedagogu Janu Boskovi, který založením salesiánské kongregace odpověděl na konkrétní potřeby své doby. Svůj styl výchovy označil jako preventivní systém.

Druhá kapitola představuje život Magdalény Morano. Odhaluje její dětství, touhu po studiu, po povolání být učitelkou a zasvěcení se Bohu. Ve středu stojí její pedagogické působení na Sicílii, které bylo plné naděje a života z víry.

Třetí kapitola se soustředí na salesiánský preventivní systém. Na základě obecného schématu konkrétně definuje postoje Magdalény Morano, popisuje zde cíle a adresáty výchovného působení, výchovné principy, metody, formy, prostředky. Kapitulu zakončuje pojednání o protagonistech vzdělávání.

Čtvrtá a zároveň poslední kapitola ukazuje, v čem je osobnost Magdalény Morano a její výchovný styl stále ještě aktuální. Zdůrazňuje věrnost salesiánskému charismatu a zároveň originalitu jejího pedagogického působení.

1 HISTORICKÉ POZADÍ

1.1 Politická situace v Itálii v polovině 19. století

V polovině 19. století byla Itálie rozdělena na sedm malých států: Sardo-Piemontské království, Lombardsko-Benátské království (přísně podřízené Rakousku), vévodství Modeny, Parmy a Piacenzy, Toskánské velkovévodství, Papežský stát, Neapolské a Sicilské království (ve kterém Sicílie od počátku usilovala o autonomii). Hlavní slovo v Evropě mělo Rakousko-Uhersko, které se stalo hlavním vítězem nad Napoleonem a mělo zájem na udržení stávajícího politického uspořádání.

Novou sociální třídou se stala kapitalistická buržoazie. Pro začínající výrobu a pro své volné trhy potřebovala buržoazie svobodu. V této době mnoho lidí vstoupilo do války, aby se z Itálie stal jediný stát. Mezi vlastenci byl i Mazzini a Garibaldi, kteří zastávali kult svobody a nezávislosti, ale také zastánci liberální buržoazie jako Cavour a Rattazzi, kteří uvažovali o trzích a železnicích, o osvobození od cla a o investičních kapitálech.

Již v předválečném období ochody stagnovaly, peněžní oběh se zastavil. Mnoho obchodů se zavřelo a počet nezaměstnaných rychle vzrostl.

Válka proti Rakousku-Uhersku vypukla na jaře 1848 a zahájila tak období obrození, které trvalo 22 let (1848-1870). Třemi oficiálními válkami a několika nepravidelnými vojenskými výpravami se dosáhlo vzniku nezávislé Itálie.¹

Neshody mezi státem a církví byly stále častější. V roce 1855 král Viktor Emanuel II. podepsal zákon ministra Rattazziho a v roce 1861 byl schválen zákon ministra Petittiho. Tyto zákony rušily řeholní kongregace, protože byly považovány za neúčinné pro společnost. Všechny majetek se stal vlastnictvím státu. V Piemontském království bylo zavřeno 335 domů patřící 35 kongregacím, v kterých žilo

¹ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 18-19.

na 3456 zasvěcených osob. Bylo jim odepřeno občanské právo volit, dědit, zanechat závěť, hlasovat. Když si během obrození Piemont připojil ostatní části Itálie, přenesl do nich svůj administrativní a zákonodárný systém spolu se zákonem Rattazziho, který se postupně zpříšňoval. Mnoho biskupů, kteří se proti tomu postavili, vyhnali z diecézí: některé poslali do vyhnanství, některé vyhostili a některé odsoudili.²

1.2 Italské školství

Tehdejší základní škola byla koncipovaná podle zákona Boncompagni, který vstoupil v platnost v roce 1848. První – nižší stupeň zahrnoval první a druhou třídu, druhý – vyšší stupeň zahrnoval třetí a čtvrtou třídu. Tento zákon potvrzoval sekulárnost školního vzdělávání. Za vyučování už nebyl zodpovědný biskup, ale stát. Výuka náboženství se ještě zachovala. Každá škola měla svého kaplana jmenovaného biskupem. Byl to první krok, který směřoval ke stále větší sekularizaci školy. V těch letech byly vesnické školy velmi zanedbané.³

V roce 1859 byl vydaný Casattiho zákon, který přeorganizoval celé piemontské a zanedlouho i italské školství. Kromě jeho politického a anti-katolického dosahu, tento zákon stanovil další skutečnosti: základní škola byla bezplatná, ale ne povinná, měla pět tříd, tři nižší a dvě vyšší. Diplomové zkoušky pro učitele měly rozšířený pedagogický program. Učitelé už nepotřebovali doklad o dobrém chování vyhotovený farářem, ale nahrazoval ho atestát o morálnosti vydaný starostou. Zákon určoval pevnou výšku platu. Náboženství už nepatřilo mezi povinné předměty a na požádání rodičů mohli být žáci osvobozeni od výuky náboženství.⁴

² Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 30-46.

³ Srov. tamtéž, s. 27.

⁴ Srov. tamtéž, s. 36-37.

Školy na Sicílii se stále více sekularizovaly a vymazávaly z mysli lidí vizi křesťanského života. Někteří kněží pochopili naléhavost situace a snažili se vychovat si ve svých farnostech křesťanské učitelky.

Sicilský biskup Mons. Dusmet byl bedlivý pastýř a naléhavě svolával všechny k nové evangelizaci prostřednictvím pozorné a důsledné katecheze. Všichni vnímali potřebu připravit mnohé katolické učitelky, které by učily víc vlastním příkladem než knihami.

1.3 Don Boskova odpověď a vznik salesiánské kongregace

V této době žil katolický kněz a učitel Jan Bosco. Jeho činnost byla odpovědí na ožehavý problém doby.

Jan Bosco se narodil roku 1815 v Becchi v Itálii. V devíti letech mu bylo zjeveno ve snu jeho poslání: práce mezi mládeží. Po nesnadných letech studií, prožitých v chudobě a odříkání, byl v roce 1841 vysvěcen v Turíně na kněze.

Protože pocházel z velmi chudé rodiny, mezi nejchudšími chlapci také vědomě a dobrovolně zůstal. Ti přicházeli do Turína za prací z širokého okolí ještě jako děti. Mnozí chlapci bez rodinného zázemí končili ve vězení.

Don Bosco vytvořil výchovnou strukturu, kterou nazval oratoř. Byla založena na rozvoji těch potřeb mladého člověka, které jsou pro jeho růst zásadní. Don Bosco viděl, že chlapci jsou ohroženi nedostatkem rodinného zázemí, vzdělání, hodnotové orientace a společenství mladých, a proto se jim snažil právě toto poskytnout: rodinné zázemí, vzdělání, hodnotovou výchovu a společenství.

Don Bosco tyto hochy shromažďoval, učil je katechismu a naplňoval jejich základní fyzické, psychické i duchovní potřeby. V roce 1846 se shromáždila tato putující oratoř (tak ji nazýval Jan Bosco) v části Turína zvané Valdocco. Postupem času vznikly budovy, dílny, kostely a rozsáhlá hřiště. Roku 1868 byla postavena a posvěcena bazilika Panny Marie Pomocnice, která se stala jednou provždy středem díla Jana Boska.

Na rozrůstající se oratoř don Bosco nestačil sám, a proto se obklopil stejně smýšlejícími kněžími a laiky. Později, inspirován švýcarským světcem z přelomu 16. a 17. století, vytvořil Společnost svatého Františka Saleského, což jsou dnešní salesiáni dona Boska.

V roce 1871 se don Bosco rozhodl dát počátek řeholní kongregaci pro křesťanskou výchovu dívčí mládeže. Pověřil kněze dona Pestarina – faráře z Mornese, aby vyhledal první povolání. Ten ukázal na skupinu děvčat, která pracovala, modlila se a poskytovala přístřeší chudým dívkám a sirotkům. V jejím čele byla Marie Dominika Mazzarello (nar. v roce 1837), která se s několika dívkami rozhodla pro tento nový úkol. Tato mladá vesnická žena přímé povahy, obdarovaná darem rozlišování a intenzivního vnitřního života odpověděla s jednoduchostí na Boží plán.⁵

5. srpna 1872, před biskupem z Acqui a v přítomnosti dona Boska, se prvních jedenáct dívek zasvětilo Bohu slibem čistoty, chudoby a poslušnosti. Vznikla tak nová kongregace Dcer Panny Marie Pomocnice (FMA) s obdobným výchovným posláním pro dívky.⁵ Už od vzniku Institutu FMA první sestry v Mornese věrně a tvořivě interpretovaly výchovný systém dona Boska v ženské optice. Tímto způsobem se podílely na jeho obohacení. Don Bosco tehdy předpověděl velký rozvoj tohoto díla.⁶

Další spolupracovníky, přátele a dobrodince díla shromáždil don Bosco do Sdružení salesiánských spolupracovníků.

Jan Bosco zemřel v Turíně 31. ledna 1888. Došel svého uznání v italském státě, i v církvi, která Jana Boska v roce 1934 prohlásila za svatého a v roce 1988 za Otce a Učitele mládeže.

⁵ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 64.

⁶ Srov. *Cronistoria 1*, s. 305.

1.4 Preventivní systém dona Boska

Výchovný styl dona Boska, který on sám označil termínem „preventivní“, je charakterizován snahou předcházet vzniku negativních zkušeností. Je to umění vychovávat kladnými hodnotami tak, že se dobro předkládá přiměřeným a zajímavým způsobem, aby lákalo mladé lidi svou krásou.

Výchovný systém Jana Boska je zcela osobní. On sám jej nazýval pedagogikou lásky. Spočívá v uspokojení všech potřeb těla i duše. Sv. Jan Bosco říkával: „Moje pedagogika je dcerou lásky.“⁷

Celý preventivní systém stojí na třech neoddělitelných prvcích, jež charakterizují člověka jako rozumovou svobodnou bytost, která je otevřená Bohu a v lásce je solidární k ostatním. Prvním prvkem je laskavost, protože člověk je bytost, která žízní po lásce a je schopna milovat. Druhým prvkem je rozum, protože člověk je bytost, která myslí, uvažuje, je svobodná, hledá pravdu a umí dát svému životu smysl. Třetím prvkem je náboženství - každý člověk je otevřený transcendentnu a je schopen komunikovat s Bohem.

Prioritu mezi těmito třemi elementy získává laskavost. Laskavostí je míněna pravá láska, která vede k tomu, aby mladí byli milováni nejen tehdy, když si to „zaslouží“. Tato láska utváří postoj vychovatele, který jedná s každým mladým člověkem jako s přítelem. „Ne bitím, ale vlídností a láskou máš získat tyto své přátele.“ (Sen Jana Boska v devíti letech)⁸

Základním rysem tohoto stylu výchovy je důvěra v mladého člověka a v jeho síly dobra. Pramenem této důvěry je víra, že Duch svatý působí v lidském srdci i přesto, že existuje radikální zkušenost hříchu a smrti. To je i zkušenost dona Boska, který navštěvoval vězení a přitom říkával: „V každém mladém je záchytný bod dobra.“ Každá výchovná cesta začíná tak, že se zhodnocuje to, co si mladý s sebou přináší a co se vychovatel snaží objevit s inteligencí, trpělivostí a vírou. Vše pak zaměřuje v rámci

⁷ Srov. KOPECKÝ, J. *Výchovná metoda sv. Jana Boska*, s. 1.

⁸ Srov. LEMOYNE, G. B., *Memorie biografiche*, volume I. s. 124.

preventivního systému k těmto schopnostem: používat pozitivně rozum, otevírat se Bohu a být schopný vyvážených emocí a lásky.⁹

Jan Bosco se přesvědčil, že výchova je záležitostí srdce a že se tedy nedá s výchovou začít dřív, než bylo získáno srdce, „tato pevnost, do níž nemá přístup tvrdost a přísnost“. Svým asistentům říkával: „Mějte rádi, co se líbí chlapcům, a oni budou mít rádi, co se líbí vám.“¹⁰

Preventivní systém je pedagogika bezpodmínečného a nezaujatého přijetí. K tomu je zapotřebí vytvoření kvalitního prostředí, kde se mladí mohou cítit jako doma.¹¹

⁹ Srov. *L'animatore salesiano nel gruppo giovanile*, s. 26.

¹⁰ Srov. CERIA, E. *Memorie biografiche di di san Giovanni Bosco*, volume XVII. s. 111.

¹¹ Srov. *L'animatore salesiano nel gruppo giovanile*, s. 31-32.

2 ŽIVOT A DÍLO MAGDALÉNY MORANO

Magdaléna Morano se narodila v Itálii roku 1847. Již jako mladá dívka začala své pedagogické působení, které ji doprovázelo po celý život. Hluboký vnitřní život založený na každodenním setkávání s Pánem, zvláště ve svatém přijímání a při křížové cestě, se stal základem jejího pedagogického působení. Vyučovala ve farnosti katechismus, pracovala ve státních školách, působila v různých sdruženích, pomáhala chudým a nemocným.

V roce 1878 se setkala v Turíně s Donem Boskem, který ihned pochopil, že má před sebou mimořádnou dívku pro jeho mladý institut Dcer Panny Marie Pomocnice. Magdaléna se v Mornese – kde bylo sídlo tohoto institutu - setkala s představenou a spoluzakladatelkou Marií Dominikou Mazzarello a rozhodla se pro cestu zasvěceného života. Krátce po svém zasvěcení odjela na Sicílii, kde strávila většinu svého života a kde se obětavě věnovala vzdělávání. Autentickým prožíváním svého poslání dosáhla velkých výsledků - otvírala školy, oratoře, internáty a dílny ve všech částech ostrova. Biskupové oceňovali a povzbuzovali její mnohostranný apoštolát a svěřovali její evangelní podnikavosti celé katechetické dílo. To vše bylo vykoupeno velkými obětmi a trpělivou prací. Nasazovala se celou svou osobností přes velké bolesti, které jí působila nemoc. Stále zachovávala optimismus. Zemřela na Sicílii roku 1908. 5. listopadu 1994 ji Jan Pavel II. prohlásil za blahoslavenou.

2.1 Život v Chieri a v Buttiglieře (1847-1855)

Magdaléna Morano se narodila v Itálii, v Chieri, 15. listopadu 1847. Její matka se jmenovala Caterina Pangelo, pocházela z chudé rodiny a byla domácí tkadlenou. Otec, Francesco Morano, vlastnil malý obchod s látkami.¹²

Roku 1845 dolehla na Piemont bída a otec Francesco se nechal najmout do vojska

¹² Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 12-16.

na 8 let (nejspíš jako důstojník), aby mohl uživit svou rodinu. Když definitivně skončil s vojenskou službou, vybudoval nový obchod se železem.

V roce 1850 se přestěhovala celá rodina z Chieri do Bugliera d'Asti, kde bydleli prarodiče.

V sedmi letech Magdaléna začala chodit do první třídy. Zde byla silně ovlivněna a inspirována učitelkou Rosou Girola, která měla na starosti malotřídku. Jestliže Magdaléna dala svoji pečeť mnohým salesiánským učitelkám, tak ona sama ji dostala od Rosy Giroly.

V roce 1855 zemřel na zápal plic otec Francesco a o měsíc později i nejstarší dcera Františka. Příbuzní, sousedé i pan farář don Vaccarino přicházeli, aby rodině pomáhali.

V létě 1856 ukončila Magdaléna první stupeň základní školy. Velmi ráda chodila do školy, ale ekonomická situace rodiny nedovolovala Magdaléně zůstat ve škole a donutila ji, aby školu opustila a začala pracovat doma. Starost o dva malé sourozence byla pro devítiletou Magdalénu vyčerpávající, a tak začala velmi rychle chřadnout. Don Francesco Pangella si toho všiml a věnoval rodině finanční pomoc, aby matka mohla pečovat o děti a Magdaléna mohla pokračovat ve studiích. Rychle dohnala ztracený čas a učitelka s ní byla natolik spokojená, že ji zařadila mezi své mladé pomocnice. Zatímco se učitelka věnovala starším dětem, Magdaléna pomáhala mladším. Její dobrota a veselý charakter si získávaly srdce všech malých školaček. Ve volném odpoledním čase Magdaléna pletla čepice a ponožky, které si zákaznice objednávaly u matky, a tak přispívala do jejich chudé domácnosti.¹³

V roce 1857 Magdaléna v deseti letech poprvé přistoupila ke svatému přijímání. Toto první setkání s Ježíšem pro ni bylo zavazující na celý život, byl to klíčový moment pro její další rozhodování.

V létě 1858 Magdaléna skončila druhý stupeň základní školy. Učitelka Rosa oceňovala její schopnosti a podpořila ji v tom, aby pokračovala ve studiích a získala učitelský diplom. Věnovat se dětem bylo jejím snem, ale rodina se nacházela v obtížné

¹³ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 29-32.

situaci, a tak Magdaléna pokračovala v tkalcovské práci s matkou. Zároveň se nevzdávala svého snu. Měla velmi dobrou schopnost zorganizovat si čas a tak pokračovala pomalu kupředu.

V roce 1860 přijala Magdaléna svátost biřmování. Už v té době se jevila jako silná osobnost, odvážná při snášení a překonávání těžkostí, které potkávala. Měla rozhodný a živý charakter, z jedné stany náchylný rozkazovat, ale zároveň milosrdný a laskavý.¹⁴

Don Vaccarino, v roce 1861 otevřel první dětský útulek (mateřskou školu) a čtrnáctiletá Magdaléna Morano se stala jeho první učitelkou. Učila dobrému chování a zvláště pak náboženství, které propojovala s příkladem vlastního života. Nadále s veškerým úsilím ve volných chvílích pokračovala ve svém studiu, které dokončila v listopadu 1864, a získala tak učitelský diplom pro nižší stupeň škol.¹⁵

2.2 Učitelka v Montaldo Torinese (1866-1878)

Během prvních dvou let Magdaléna pracovala v útulku pro děti. V roce 1866 dostala nabídku od Městského úřadu v Montaldo Torinese na místo učitelky v dívčí třídě na nižším stupni. Protože Buttigliera byla 12 km vzdálená od Montalda, přijala od úřadu i ubytování. Domů se vracela pouze o prázdninách.

Svou první těžkost Magdaléna prožila hned na začátku, když nebyla přijata místními lidmi, kteří očekávali na jejím místě někoho jiného. Rozhodla se žít úplně pro děti ze školy a ostatního si nevšímat. Touto zkušeností se pak řídila po celý svůj život. Díky vnitřní vytrvalosti a pevnosti se brzy situace změnila. Děti vycítily, že je má ráda, a oblíbily si ji pro její radostnou dobrotu, laskavou pozornost ke všem, pro její bezprostřední živost a veselost. Svou srdečností a sympatií si brzy získala i jejich matky, rodiny a celý kraj, ve kterém si jí vážili jako „slečny učitelky“ po celých dvanáct let.¹⁶

¹⁴ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 33-38.

¹⁵ Srov. tamtéž, s. 40.

¹⁶ Srov. tamtéž, s. 44-46.

V roce 1868 Magdaléna získala Diplom pro vyšší stupeň jako dálková studentka v Pinerole. V roce 1872 se uvolnilo místo v chlapecké škole a městský úřad toto místo ihned nabídl učitelce Magdaléně, která jej přijala. Školní inspekce jí udělila pochvalný atestát, který jí mohl zaručit další kariéru ve větším městě.¹⁷

V duchovním životě Magdalénu stále provázela touha po svatosti. Hledala ji v křesťanském životě ve škole, ve vyučování náboženství, v rozhovoru s kamarádkami, v pomoci nemocným. V roce 1874 založila v Montalde Zbožné sdružení dcer Neposkvrněné, které se snažilo i navenek svědčit o křesťanském životě. Magdaléna už tenkrát žila vnitřním životem: denně rozjímal, chodívala k svatému přijímání, modlila se růžencem, dělala si duchovní návštěvy a zpytování svědomí. V té době začala ještě více přemýšlet o svém povolání. Magdaléna toužila po zasvěceném životě, a tak se rozhodla, že si o tom promluví s donem Boskem. Ten v ní hned rozpoznal duchovní hloubku, ze které vycházely pedagogické kvality, a poslal ji k Dcerám Panny Marie Pomocnice.¹⁸

2.3 Setkání se salesiánskou spiritualitou v Mornese (1878-1881)

Kongregace Dcer Panny Marie Pomocnice byla založena donem Boskem a Marií Dominikou Mazzarelo v roce 1872 v Mornese. Magdaléna přišla do této malé osady patřící do Alto Monferrato v Alexandrijské provincii a diecéze v Acqui 15. srpna 1878.

Do tohoto roku otevřely Dcery Panny Marie Pomocnice postupně již deset výchovných děl v Itálii a ve Francii a měly za sebou první misionářskou výpravu do Latinské Ameriky. Mornese, kam Magdaléna přišla, bylo označováno jako svatý dům v čele se svatou sestrou Marií Dominikou Mazzarelo.¹⁹

¹⁷ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 48-50.

¹⁸ Srov. tamtéž, s. 60-63.

¹⁹ Srov. tamtéž, s. 63-65.

Už v době formace postulanky Magdalény se projevovaly kvality, které byly v dokonalé harmonii s pravým salesiánským duchem. Od počátku neměla žádný problém přizpůsobit se společnému životu.²⁰ Po dvaceti dnech od jejího příchodu ji poslali učit. Dívky vycítily, že mají výjimečnou učitelku, která ovládala umění nechat se milovat a zároveň si získat respekt. Měla ráda všechny stejně, a jestliže dávala někomu přednost, tak jen těm, které nějak zaostávaly. Klidná, stále sama sebou, připravená k oběti a k povinnostem, nenechala nikdy bez opomenutí žádný přestupek, ale dělávala to vždy způsobem tak přesvědčivým, milým a silným, že nikdy nikoho neznechutila.

Měla svůj vlastní způsob zacházení s tvrdohlavými a výstředními dívkami. Nerozhořčovala je, ani netrestala, a přece dosáhla svého. Kde nic nezmohla žádná učitelka, tam sestra Magdaléna svým charismatem uspěla. Stačilo, aby dívce odepřela svoji pozornost a dále se jí nevěšovala a každá dívka zkrotla jako beránek. 8. prosince 1878 přijala Magdaléna řeholní hábit Dcer P. Marie Pomocnice a začala noviciát.²¹

Mornese mělo nepříznivou polohu kvůli dojezdnosti, a tak se na přání dona Boska přestěhoval celý dům do Nizza Monferrato. Magdaléna tam přišla v lednu 1879. Pokračovala ve svém noviciátu a stále pracovala jako učitelka. Především se však soustředila na smysl, který chtěla dát svému životu.

4. září 1879 Magdaléna složila slib čistoty, chudoby a poslušnosti a za necelý rok, 2. září 1880 se sestra Magdaléna Morano zasvětila Bohu navždy věčnými sliby. Hned poté se stala ředitelkou děvčat a členkou rady domu v Nizze. Konkrétní spiritualita sestry Magdalény spojená s živou inteligencí, pomohla vybudovat základy výchovné tradice, kterou Dcery Panny Marie Pomocnice nesly do celého světa.

Ve svém životě se snažila o tři základní postoje: „Nedopust’ se nikdy žádného hříchu; vykonej všechno dobro, které můžeš; nikdy se neznepokojuj, nikdy.“²²

V lednu 1881 se začalo zhoršovat zdraví Matky Marie Dominiky Mazzarello. Lékař konstatoval těžký zápal plic. Sestra Magdaléna jí byla stále na blízku.²³ Poslední hodiny

²⁰ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 66.

²¹ Srov. tamtéž, s. 70-71.

²² Srov. tamtéž, s. 73-75.

svaté Marie Dominiky se nesmazatelným způsobem vryly do paměti sestry Magdalény. Často o nich vyprávěla a udělala z nich téma své meditace po celý život.

Volba nové Matky se uskutečnila 11. srpna a za přítomnosti dona Boska byla tajným hlasováním zvolena pětadvacetiletá sestra Caterina Daghero.²⁴

Na Sicílii byla toho času dvě díla, jedno v Katánii a jedno v Brontě. Mons. Dusmet se obrátil na dona Cagliera se žádostí o sestry s diplomem pro vyučování. Don Cagliero a don Bosco rozhodli, že na Sicílii odcestuje sestra Morano s dalšími sestrami, které se budou starat o internát pro dívky v Trecastagni. Sestra Magdaléna přijala toto nové poslání bez zaváhání a 5. září 1881 odjela na Sicílii.²⁵

2.4 Zakladatelské a pedagogické dílo na Sicílii (1881-1908)

Sicílie byla v té době nespravedlivým zákonem zbavená řeholníků. Zároveň zde působily zpátečnické tendence, které chtěly znemožnit vesničanům a rolníkům vzdělávání. Zrušením základních škol se bránilo tomu, aby se chudí naučili číst a vzdělávat se a jít za novými ideami. Další ožehavou otázkou byla sekularizace škol a vyloučení náboženství ze škol.²⁶

V tomto období se velmi rychle rozvíjela ekonomika. Volný model rozvoje upřednostňoval bohaté a schopné, chudí byli ponecháni svému osudu. Papež Lev XIII. vyzýval k vytváření ekonomiky a politiky, která bere ohled na všechny, i na chudé. To bylo znamení pro Magdalénu Morano, jež se snažila najít odpovědi na všechny

²³ Srov. *Cronistoria* 3, s. 362-394.

²⁴ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 78.

²⁵ Srov. TURCO, M. *Maddalena Morano*, s. 13.

²⁶ Srov. MAZZARELLO, M., L. *L'azione catechistica di Maddalena Morano*. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 142-160.

ožehavé problémy své doby. Pro chudé zakládala sirotčince, pracovní dílny, školy, střediska pomoci, a tak je činila schopnými zapojit se do života společnosti.²⁷

Magdaléna přijala směrnice místního biskupa Dusmeta programu: oživit víru, dát chléb a vzdělání malému stádu, které jí bylo svěřeno. V konkrétním životě byla vším pro všechny: vrátnou, ředitelkou, pradelnou, učitelkou, kuchařkou, pekařkou, katechetkou... Měla hluboký cit pro chudé, pomáhala všem, kteří jí přicházeli prosit o pomoc či radu. S pevnou vlídností vnášela pořádek tam, kde by život pomalu zanikl.²⁸

Po čtyřech letech působení na Sicílii sestru Magdalénu zavolali do Turína, do inspektoriálního domu, aby se stala provinční představenou. Ale velmi rychle došlo k dalším změnám. Po necelém roce se sestra Magdaléna vrátila zpět na Sicílii jako ředitelka díla v Trecastagni, magistra novicek a vizitátorka všech domů na ostrově. Od této chvíle ji začali nazývat Matkou Magdalénou.²⁹

Magdaléna Morano si vytyčila čtyři linie, ve kterých viděla Boží plán:

- formovat řeholnice pro novou budoucnost,
- vyučovat náboženství oslovujícím, lidovým způsobem,
- vychovat křesťanské učitelky,
- připravit chudé na život.

Toto byly čtyři základní úkoly, které Magdaléna naplnila láskou, radostí a utrpením.³⁰

Magdaléna rychle reagovala na potřeby doby a církve. Vzhledem k sekularizaci a k rušení škol, založila v Trecastagni Katolickou školu. Jejím cílem bylo dát dívkám morální a všeobecné vzdělání. Chtěla, aby nic nechybělo v rozvoji mladé dívky, kterou vychovávala k poctivosti a k hodnotám křesťanské rodiny. Vzdělání zahrnovalo čtyři třídy. Ve škole se vyučovala italština, psaní, aritmetika, metrická soustava, domácí

²⁷ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 127.

²⁸ Srov. tamtéž, s. 95-101.

²⁹ Srov. tamtéž, s. 110-111.

³⁰ Srov. tamtéž, s. 127

práce, deklamace, tělocvik, slohová cvičení, náboženství a biblické dějiny.³¹ Dívky v “normalistických školách“ (označení pro státní školy) vyrůstaly ve světské a antiklerikální atmosféře. Matka Magdaléna dala vzniknout specifické škole, aby studentky mohly odpovídat na silné argumenty jejich profesorů filosofie, kteří otevřeně bojovali proti náboženství. Tato katolická škola měla tak silný vliv na celé okolí, že se tam začaly připravovat budoucí učitelky pro základní školy. Zároveň tato škola byla konkurencí školám sekularizovaným a svobodných zednářů.

Magdaléna chtěla vychovávat mladé, kteří by byli schopní vlastního názoru a uměli se orientovat na základě pevných motivací. Z tohoto důvodu svou výchovnou činnost zaměřila na zdůvodňování, na schopnost spojení s realitou, zdravý úsudek, rovnováhu. Všechny kvality, které se mohou vyjádřit slovy „dobrá výchova“, jako je pracovitost a sociální kompetence, byly prvním krokem pro výchovu k dobrému úsudku. Dívky si tak zvykaly reflektovat svá vlastní rozhodnutí.³²

Matka Morano důkladně zkoumala místní situaci, zamýšlela se nad nejvhodnějšími možnostmi, byla přítomná různým setkáním, která organizoval biskup pro kněze diecéze. Hledala nové cesty pro hlásání křesťanského poselství, se kterým byl spjat i růst farních komunit a reorganizace katecheze. Odvahu a kompetenci získala skrze dlouholetou zkušenost, což jí dopomohlo k opravdové animaci a účinné výuce katechismu. Nejednalo se pouze o nějaké definice, které by se dívky naučily nazpaměť. Šlo především o přijetí, setkání, vztahy, kulturu, radost z komunikace a z možnosti poznávat věci Boží.³³ Podpořena biskupem, jenž oceňoval její schopnost a podnikavého

³¹ Srov. MAZZARELLO, M., L. *L'azione catechistica di Maddalena Morano*. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 142-160.

³² Srov. FARE, M. A. *Morano: Una donna che ha scommesso sulla cultura e sull'educazione*. [online]. 1999, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&action=0&pag=1>>, s. 1-3.

³³ Srov. MAZZARELLO, M. L.; MACCHIETTI, S. S. *Maddalena Morano: l'educazione del cuore*. [online]. 2007, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&Page=3&action=0>>, s. 1-7.

ducha, formovala katechetky laičky i řeholnice, které pak posílala jako apoštolky, aby nesly křesťanské poselství chudým dětem a mladým. Chtěla zastavit proces sekularizace školy tím, že naopak posilovala katechetickou činnost. O to se snažila skrze zodpovědnější zapojení laiků do života církve.³⁴

Tak v čase silné laicizace státních škol a diskriminace chudých v přístupu ke kultuře, Morano dokázala založit šestnáct nových výchovných komplexů, které fungovaly pro děti a dívky z lidu.

Během Vánoc 1907 přijala Matka Magdaléna novou destinaci od svých představených. Po 27 letech na Sicílii se měla definitivně vrátit do Itálie. V březnu 1908 však náhle ulehla ve velkých horečkách. 26. března jí salesiánský kněz udělil svátost nemocných a o dvě hodiny později Matka Magdaléna zemřela.

V roce 1881, když Matka Morano přišla na Sicílii, měly sestry na ostrově dva domy, sedm sester a dvě novicky. V roce 1908, když zemřela, žilo v 18 domech 142 sester, 20 novicек a 9 postulanteк.³⁵

³⁴ Srov. FARE, M. A. *Morano: Una donna che ha scommesso sulla cultura e sull'educazione*. [online]. 1999, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&action=0&pag=1>>, s. 1-3.

³⁵ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 227-231.

3 SALESIÁNSKÉ CHARISMA V ŽIVOTĚ M. MORANO

Matka Morano se snažila o celistvou výchovu umožňující integrální lidský rozvoj dívek v době slabého sociálního postavení žen. Zaměřila se na interiorizaci hodnot jako je pravda, společenství, transcendence, radost a optimismus, způsobem, který si sama nevymyslela, ale zakusila ve vlastní rodině. Pilíře výchovy Matky Magdalény můžeme označit slovy: mateřství, laskavost, rozum, sdílení života na hřišti, výchovná spolupráce.

Inspirovala se svou vlastní matkou, učitelkou Girolou, Marií Mazzarello a donem Boskem. Magdaléna Morano se zasvětila podpoře lidské důstojnosti ženy. Den po dni se snažila formovat ženu uvnitř globálního výchovného projektu, ve kterém se dával prostor touhám po svobodě, kultuře, zdravé zábavě, práci, profesnímu vzdělání, a zároveň se společně zakoušelo, že pouze ve společenství s Bohem se realizují v plnosti ty nejautentičtější ideály.³⁶

Stejně jako don Bosco, jehož výchovným systémem se inspirovala, nenapsala Matka Morano žádné pedagogické dokumenty, ani teoretické syntézy, jak to nalzáme u jiných pedagogů. Ona vychovávala, a co více, skrze svou mateřskou přítomnost osvobozovala energie mladých tak, aby inteligence, srdce, emoce a péče o tělo směřovaly k harmonické jednotě osobnosti. Ideální model byl pro Magdalénu Morano Dobrý Ježíš, a to nejen pro své božské hodnoty, ale také pro vtělení do lidských událostí osobních, rodinných a sociálních.³⁷

3.1 Cíl a adresáti výchovného působení Matky Morano

Vzdělávání dívek bylo v době 19. století velmi zanedbané. Pokud byly dívčí školy, tak se v nich poskytovala pouze formace týkající se domácích prací, šití, malování

³⁶ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 115-116.

³⁷ Srov. tamtéž, s. 116.

a někdy i základy čtení. Veškeré vzdělávání se zaměřovalo hlavně k tomu, aby se dívky připravily na život v rodině. Byla to doba diskriminace ve vzdělávání dívek a žen. Matka Morano se snažila povznést dívku v celistvosti. Svou pozornost zaměřovala zvláště na chudé dívky, protože věděla, že jsou vystavené většímu nebezpečí. Snažila se dívkám navrhnout a zároveň s nimi i sdílet autentické hodnoty založené na evangeliu. Věřila ve velké schopnosti, které se ukrývají uvnitř mladého člověka, a snažila se je probouzet s optimismem, úctou a dobrotou. Dávala prožívat společenství mezi sestrami a dívkami v prostředí, které bylo spontánní, otevřené přátelství a radosti. Vedla je k tomu, aby přijaly zodpovědnost za svůj růst a vytvářely si tak osobnost schopnou poctivého úsudku, svobodného rozhodování a služby bratřím a sestrám. Pomáhala objevovat Boží tajemství přítomné v životě dívek a bohatství života ze křtu. Vedla dívky k tomu, aby objevily hlubokou radost ze společenství s Bohem a z účasti na svátostech. Vychovávala k tomu, aby dívky rozpoznaly Boží plán ve svém životě a aby jej dokázaly přijmout jako poslání. Morano vyzývala, aby se vytvářely příležitosti, kde se může ukázat každému důvěra, podpora, láska.³⁸

Magdaléna znala chudobu od svého dětství, rozuměla utrpení chudých. Snažila se v každém případě ji zmenšit, udělat ji snesitelnou, zároveň vyžadovala od všech sester šetrnost a chudobu. Na druhé straně chtěla pro svá děvčata skromný dům s velkou oratoří, tak jak to bylo u salesiánské spirituality zvykem.³⁹

Magdaléna Morano se věnovala především chudým dívkám, které v té době byly velmi zanedbané. Někdy se i stávalo, že byly drženy v domě jako vězni. Svou pomoc ale neomítla žádným potřebným. A tak své vzdělání rozšířila na všechny: na děti, dospívající dívky, rodiče. Když viděla zájem z řad chlapců, nebála se otevřít oratoře a katecheze i pro ně a časem i pro dospívající mladíky. Velkou péči věnovala učitelkám,

³⁸ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 116.

³⁹ Srov. SALDARINI, G. . Beata suor Maddalena Morano: santa a tutti i costi. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 217.

kteřé pak byly její prodlouženou rukou. Ve farnostech se jejích katechezí účastnili i kněží, pro které pak na žádost kardinála Francica Navi pořádala konference.

Po celý život Matka Magdaléna chtěla, aby v každé výchovné instituci byly přijaté dívky, které mohly zaplatit, a zároveň aby byl přijat dostatečně velký počet chudých dívek bez placení. Ještě pár dní před svou smrtí píše do Biancavilla: „Pouze 19 dívek přijatých bezplatně? Je potřeba přidat další a to i za cenu, že je uložíte do vaší postele! Odtud přichází Boží požehnání pro dům! Pozor! Dobře věci vyžadují oběti!“⁴⁰

Přestože znala realitu chudoby, vzdělávání neodpírala ani těm, kteří byli finančně zajištěni. Moc dobře věděla, že negramotnost a neznalost je větší nepřítel než chudoba a bída.

3.2 Výchovné principy Magdalény Morano

3.2.1 Laskavost

Charakteristickým rysem Matky Magdalény je dobrota srdce, které chce dobro pro dívky, a to bez násilí. Proto doporučuje náklonnost: „Od začátku se snaž, aby sis vybrala přesný a laskavý způsob jednání s děvčaty, přitahované náklonností budou dělat vše radostně.“ „Nestačí vzdělávat děti a mladé, je potřeba vychovávat jejich srdce, milovat je a zacházet s nimi s dobrotou. Jestliže vidí, že je máte rády, budou dělat větší pokroky, než skrze učitele, a jejich učitelé budou mít menší potíže s disciplínou.“⁴¹

Matka Morano věděla velmi dobře, že duch vlídnosti je plodem neustálé oběti a že právě proto je možné ho kdykoliv ztratit. Pro Dceru Marie Pomocnice byla vlídnost jedna z největších obětí a ona to podtrhovala slovy: „Sestry, které nemají ani za mák opravdového ducha Dona Boska, jsou nám absolutně nepotřebné. Jsou nesmírně na

⁴⁰ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 123.

⁴¹ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 125-126.

škodu, protože mají stálý důvod k tomu, aby na dívky křičely, a svými metodami kazí i blahodárnou výchovnou činnost jiných sester.⁴²

Dobrota srdce Matky Morano nebyla nikdy slabostí či změkčilostí. Měla jasné výchovné cíle, a jako vychovatelka byla přesvědčena, že silným pedagogickým prostředkem musí být velká dobrota k děvčatům, shovívavost ve všem, co nebylo vyloženě zlé, jednání bez zahořklosti v opravování chyb a věnování se výchově se stálostí.⁴³

S touto dobrotivostí udělali zkušenost všichni, kteří žili v její blízkosti. Matka zaměřila veškerou činnost na „Snaž se, aby tě druzí měli rádi.“

3.2.2 Rozum - výchova k hodnotám

Výchovné cíle, které měla Matka Morano neustále před očima, byly tři: *hodnota vědění* nebo poznání, *hodnota práce* obsažena v celé sociální realitě a *hodnota zkušenosti Boha* v každodenním životě.

Magdaléně Morano nestačilo jasně vyjádřit hodnoty slovy. Byla přesvědčena o tom, že bez atmosféry radosti hodnoty uvadají a nepomáhají formovat osobnost integrálně.

Tyto tři hodnoty se ve výchovné praxi Matky Morano realizují ve třech různých prostředích, která děvčatům napomáhají hmatatelně se jich dotýkat. Tato prostředí jsou mezi sebou v úzkém vzájemném vztahu, v němž jedno je nepostradatelné pro druhé, a ve kterém každé prostředí částečně tvoří význam toho druhého: škola, dílny, kostel. Symbolický směr tří hodnot a tří prostředí je nasměrovaný od hřiště, což je místo bezstarostné rekreace a volné hry.

⁴² Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 181.

⁴³ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 125-127.

Škola, dílny, kostel a hřiště představují jednotné prostředí, kterými vychovatelé pomáhají vychovávaným interiorizovat hodnoty pravdy, společnosti jako společenství a přesahujícího a přece přítomného Boha.⁴⁴

Cílem výchovy Matky Magdalény byla výchova k autentické kultuře. Viděla školu jako místo, kde každá dívka může dosáhnout pravého vzdělání bez diskriminace, aniž by se hledělo na to, jestli jde o děvčata, která jsou více nebo méně bystrá.⁴⁵

V 19. století byly podstatou vzdělávání dívek byly pouze „ženské“ domácí práce, katechismus a minimální morální znalosti. Matka Morano učinila zkušenost, že práce je účinnou formační školou.

Matka byla konkrétní. Dívky učila nejen základním domácím pracím, ale snažila se je pozvednout ještě výše. Učila je dobře šít, záplatovat, dělat oděvní stříhy a navíc k tomu všemu ještě vyšívát. Magdalénu nezajímalo, jaký druh práce se dělá, jako spíše jakou hodnotu ta práce má. Práce přinášela ducha solidarity. Dívky si měly zvyknout na pořádek a získat ho jako běžnou ctnost.⁴⁶

Spolu s pravdou, která osvobozuje od otroctví neznalosti, a prací, která vede k sociálním hodnotám jako je rodinná a společenská solidarita, Matka mířila k tomu, co přesahuje, k hodnotě, která vedla spontánně k osvobození od závislostí. Termín „přesahující“ nezůstal u ní nejasný, byl pro ní bytím, kterým se vysvětlovat smysl světa a univerza, nebo také nádechem srdce ve chvílích potřeby. Zbožnost a láska k Ježíši byla pro ni základem výchovy. Osoba Ježíše, jeho způsob vztahu s Bohem Otcem a s lidmi, se stal pro vychovatelku Matku Magdalénu podporou a modelem pro to, jak mají všichni každodenně jednat. Opravdový vztah k Ježíši viděla jako nejdůležitější prostředek pro růst a zrání člověka. Matka Morano vedla dívky, aby viděly jasně hodnotu, kterou pak mohly snáze následovat. Nestačilo ale hodnoty objevit a rozpoznat, či se rozhodnout pro jejich přijetí. Morano vnímala to nejdůležitější jako milost „pomoc

⁴⁴ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 118-119.

⁴⁵ Srov. tamtéž, s. 119-120.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 120-121.

shora“, bez které se nedojde k plnosti osobní zralosti. Proto hodnota transcendentna, která je vtělená v Dobrém Ježíši.

Vnímala nutnost aktivní přítomnosti mezi dívkami, aby se zabránilo zlu, rozmnožovalo dobro a zároveň se vštěpoval duch modlitby. Učitelkám pak zdůrazňovala, že se toho úspěšně docílí, pokud budou mít vychovatelky poklad ctností, který zušlechťuje jejich život.⁴⁷

Typickým rysem, který charakterizuje preventivní systém Matky Magdalény, je potřeba *rozmlouvat* s dívkami, s vychovatelkami. Věděla, jak je důležité porozumět hodnotám a přemýšlet nad motivacemi, nad důsledky vlastních gest, nad platností přijatých rozhodnutí.

Její láska ke studentkám byla velmi vybraná. Přijímala je s vlídností, naslouchala jim, když za ní přicházely se svými těžkostmi, s důvěrou jí sdělovaly své neúspěchy a nezdary v rodině: uměla jim porozumět a dát rady, jaké dává matka svým dcerám.

Učitelka Magdaléna Morano využívala k výchově jakékoliv místo: cestu, kostel, hřiště, školu. Jako učitelka měla schopnost, že jí rozuměli všichni. Uměla se snížit ke schopnostem žáků a udělat tak jednoduchou a jasnou vyučovací hodinu, že všichni brzy rozuměli vyučovací látce, a proto se i rádi učili. Byla ke všem nestranná, ale zároveň byl její přístup ke každému individuální.⁴⁸

Důležitým aspektem ve výchově je *naslouchání*. Matka Magdaléna naslouchala s laskavostí tomu, kdo se jí svěřoval, aniž by se pohoršovala, i když se mluvilo o věcech nedůležitých. Nechávala každého, aby se svobodně vypovídal a pak jej uspokojovala pár slovy. Svou inteligencí a intuicí uměla rozpoznat bolesti a bylo jí odměnou, když dokázala povzbudit.⁴⁹

⁴⁷ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 121-123.

⁴⁸ Srov. tamtéž, s. 99.

⁴⁹ Srov. tamtéž, s. 127-129.

Naslouchala s pozornou dobrotivostí malým i velkým, naslouchala s trpělivostí, beze spěchu, bez toho, že by dávala najevo svoje naléhavé potřeby. Pak s pomocí několika moudrých a přesně mířených slov uzavírala rozhovor, zanechávajíc povzbuzené a spokojené srdce.⁵⁰

Umění naslouchat otevírá cestu ke smyslu života. Naslouchat znamená být bdělý k realitě, která nás vyzývá. Matka Morano naslouchala a vnímala i situaci zámožných dívek v Barcelloně. Kladla si otázku, proč by sestry neměly pracovat i ve prospěch zámožných dívek. Vždyť mají stejnou duši jako chudé a Ježíš prolil svou krev i pro spásu bohatých. Ve městě, kde se nikdo nezajímal o spásu duší, nemohly Dcery dona Boska nepracovat pro spásu všech.

Měla silné *sociální vnímání*. Když v roce 1899 odešla do Barcellony, aby tam založila mateřskou školu a dílnu pro dívky, objevila v městečku velké rozdíly mezi sociálními třídami. Děvčata ze zámožných rodin, která se chtěla učit pracovat, nepřicházela, protože jejich rodiny nechtěly, aby se učily spolu s chudými. Matka Magdaléna rychle pochopila, že je zapotřebí času a trpělivosti, aby si lidé uvědomili, že je lepší přemoci bariéry rozdělující křesťany. Dala proto vzniknout dvěma oratořím a dvěma dílnám, kde mohly být dívky jedné vrstvy oddělené od druhé. Dívky měly právo si hrát se a učit se. Všichni se zároveň na hodinách katechismu učili, že jsou jednou jedinou rodinou a to rodinou Božích dětí. Tímto moudrým zásahem pomáhala sjednocovat rozdílnost v myšlení.⁵¹ Ukázala tak, že naslouchání vede také ke schopnosti adaptovat se a pružně reagovat, když jsme postaveni do různých situací.

Matka Magdaléna byla velmi otevřenou ženou vůči světu a vůči společnosti. Starala se o to, aby takové byly i její chovanky. Nechtěla, aby studentky byly jen zavřené na koleji. Chtěla, aby šly ven do města mezi ostatní, aby mohly projevit svou radost, aby se mohly s ostatními konfrontovat, a uměly důstojně obhájit své postoje.

⁵⁰ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 100.

⁵¹ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 174.

Zároveň je učila dobrým způsobům při setkání a komunikaci, při obhajování vlastních názorů a postojů.⁵²

Výchova úsudku pro Magdalénu Morano znamenala také vzdělání skrze studium ve školách, v dílnách, při katechezích. Stejně jako don Bosco, i ona si byla vědoma, že rozum je důležitým předpokladem svobodné volby. Chtěla, aby dívky na základě rozumové úvahy přijaly to, co jim bylo předkládáno.⁵³

3.2.3 Náboženství – vše pro slávu Boží

Důležitým faktem pro zrání v pedagogických kvalitách byla pro Magdalénu zbožnost, díky které porozuměla skrytému tajemství svého výchovného nasazení. Měla velkou lásku k Božím Slovu a aktivně a s přesvědčením se účastnila bohoslužeb a svátostí. V jejím životě nebyl dualismus. Od své vlastní matky se naučila, že lidský život není oddělen od života křesťanského. Od dětství žila v přítomnosti společného Otce, který je dobrý a milosrdný. Bylo přirozené, že časem dodávala k jménu Ježíše: „Dobrý Ježíš“. Takovým se mělo stát i srdce každé vychovatelky. V její rodině se říkalo Bohu Otec nebo Prozřetelnost. Učili se mu odevzdávat sami sebe v dobách radostných i v dobách bolesti a utrpení. Magdaléna horlivě studovala katechismus, v kostele naslouchala panu faráři, který jej vysvětloval. Poznání Boha otevíralo Magdaléně možnost poznání a ochotného přijetí člověka. Magdaléna viděla dobré výsledky výchovy jedině skrze školu Božího Slova, jeho naslouchání, vstřebávání, rozjímání. Za základní hodnotu považovala Morano setkání se svátostným Ježíšem v Eucharistii.⁵⁴ Don Bosco se o něm vyjadřoval jako o klíči křesťanské výchovy.⁵⁵

⁵² Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 114.

⁵³ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském stylu*, s. 32.

⁵⁴ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 89-90.

⁵⁵ Srov. CERIA, E. *Memorie biografiche del beato Giovanni Bosco*, volume XIII. s. 922.

Přestože byla zbožnost pro Magdalénu Morano velmi důležitá, nikdy svoje chovanky a studentky k praktikám zbožnosti nenutila. Všem vštěpovala důležitost v plnění povinností (studia), a nikdy nechtěla, aby se zbožnost zaměňovala za povinnost. Tak studentky neměly skrupule, když místo mše svaté studovaly a připravovaly se na zkoušky.

Navštěvovala katechetické školy, pomáhala při katechetických soutěžích, vedená jedinou myšlenkou: Hledat Boží slávu a dobro bližního.⁵⁶ Matka Morano se starala o šíření Božího království vyučováním katechismu, který byl dechem jejího života. Chtěla ho denně předkládat děvčatům, internistkám, externistkám, v dílnách, v mateřských školách, malým, velkým. Ráda zvala i otce salesiány, aby dávali hodiny náboženství studentkám na internátě.⁵⁷

Magdaléna Morano žila ve stálém spojení s Bohem. První přicházela do kostela, denně se modlila Křížovou cestu. Vždy na konci roku procházela ložnicemi se zvonečkem v ruce a zvala všechny k vděčnosti Bohu za uplynulý rok a zároveň k zasvěcení nového roku.⁵⁸ Celým svým životem byla oddaná Boží vůli. Nejednou ji našli, jak sedí v pracovně se sepjatýma rukama nad došlým dopisem se slovy: Ať se stane Boží vůle.

3.3 Výchovné metody Matky Morano

3.3.1 Rodinná výchova

Vícekrát na dona Boska naléhali, aby vysvětlil svůj výchovný systém. Zdůraznil v něm, že ředitel i asistenti mají být jako milující otcové, kteří mluví, doprovází, dávají rady a s laskavostí opravují... Praxe tohoto systému je celá položena na slovech svatého

⁵⁶ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 135.

⁵⁷ Srov. tamtéž, s. 169.

⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 136.

Pavla, který říká: „Vaše láska ať je trpělivá, laskavá, nezávidí (...). Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá.“ (1 Kor 13,4-7)⁵⁹

Don Bosco chtěl, aby jeho styl výchovy byl rodinný. Chtěl, aby se jeho mladí cítili u něj jako doma.

První komunita sester salesiánek v Mornese žila tento výchovný systém Jana Boska. Stejně tak jako don Bosco i ony se naučily tento „systém“ od svých matek. Matky je vychovávaly způsobem solidních vesnických rodin: povídat si, milovat se, a ve všem dávat Boha na první místo. Matka Morano, když působila jako učitelka, vždy se podle toho řídila. Proto se o ni mohlo říci, když přišla do Mornese, že už byla formovaná salesiánským duchem.⁶⁰

Podle Fontany existují čtyři typy rodičovské péče o děti. Styl autoritativní, autoritářský, shovívavý a zanedbávající. O autoritativní styl se jedná, když rodiče vyžadují od svých dětí, aby se chovaly rozumně, na úrovni jejich věku a schopnostem. Jejich vztah je vřelý a svá rozhodnutí zdůvodňují. Dítě je pak nezávislé, kamarádké, spolupracující vůči rodičům, spokojené a úspěšné. Autoritářský styl prosazuje moc a ovládnutí dětí rodiči, děti pak mají sklon k sociální izolaci, k agresi. Pokud se od dětí vyžaduje málo a vše je orientované pouze na dítě, jde o styl shovívavý. Dítě bývá nezralé, neumí ovládat své impulsy, je agresivní. Zanedbávající styl popisuje rodiče, jako ty, kteří se o své děti nezajímají a zanedbávají oboustrannou komunikaci, vychovávají děti k náladovosti, impulsivnosti.⁶¹

Podle tohoto rozdělení se v tehdejších vesnických rodinách v Piemontu vychovávalo autoritativním způsobem. V rodinách se hodně komunikovalo, rodiče se o své děti zajímali, vyptávali se na jejich názory, na to, jak se dítě cítí. Od svých dětí pak vyžadovali určité povinnosti s pevností podle jejich věku a schopností, vychovávali je v poslušnosti. Zároveň byl jejich vztah vřelý a starostlivý.

⁵⁹ Srov. CERIA, E. *Memorie biografiche del beato Giovanni Bosco*, volume XIII, s. 918-920.

⁶⁰ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 180.

⁶¹ Srov. FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi – příručka pro učitele*, s. 24.

Matka Morano vyzývala k stálé asistenci: „Snaž se napodobovat pravého ducha vlídnosti, který získává dívky pro poslušnost a dobro. Je to věc, která určitě stojí oběti, ale co dobrého můžeme na tomto světě udělat bez ní? Modli se a neúprosně bojuj v tomto směru a nikdy nepopuť uzdu svému charakteru. Vyhledávej každou příležitost, abys mohla být s děvčaty... modli se, modli se, modli se: buď přísná na sebe, nikdy nepolevuj a nepodlehni zlé náladě a opakuj, nevymlouvej se, když se ti něco vymkne z kontroly.“⁶²

„Nechť ti Pán pomáhá dělat dobro a dělat ho bez únavy. Jestliže do školy přijde málo děvčat, zdvojnásob dobro pro těch málo, aby ses stala bohatou ve starostlivosti, v intenzivní lásce, v horlivosti, jako skutečná dcera Dona Boska.“⁶³

Magdaléna Morano nemluvila o výchovném projektu nebo o teorii osobnosti, nepoužívala odborné termíny, mluvila o charakteru a srdci: „Musíme formovat jejich charakter a jejich srdce“, řekla vychovatelkám při jedné konferenci v Tunisku v říjnu 1903.

3.3.2 Doprovázení dívek

Matka Magdaléna Morano měla čas pro druhé. Žila přítomný okamžik a nejdůležitější osoba pro ní byla ta, která stála vedle ní. To je nepostradatelná podmínka pro toho, kdo chce vést a doprovázet.

Pro Matku Morano doprovázení osob bylo konkrétním projevem preventivního systému s cílem pomoci mladým realizovat se podle Božího plánu. Proto chtěla vytvářet prostředí plné hodnot, které napomáhaly růstu. Věřila, že nejúčinnější způsob, kterým se dosáhne tohoto cíle, je laskavost, optimismus, důvěra, a zároveň náročnost, pevnost, vytrvalost, poddajnost působení Ducha Svatého. S pedagogickým taktem pomáhala a vedla rozhodně k cíli, přesvědčivě, s moudrým úsudkem, s laskavostí. Její velká

⁶² Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 180.

⁶³ Srov. tamtéž, s. 180.

náklonnost se vyjadřovala mateřskou něžností ke všem. Do deníku si zapsala: „V žádném případě nikdy nešetřit konáním dobra pro duši.“

Cílem doprovázení je pomáhat osobám potkat Boha a najít opravdové štěstí. Proto Matka Morano netolerovala nedbalost, průměrnost. Vedla osoby k osvobození se od toho, co zabraňuje opravdovému zrání lásky. Měla hodně pochopení a shovívavosti ke každé sestře či dívce, a zároveň byla i pevná, rozhodná v pomoci zlepšit se i za cenu obětí a odříkání. Přestože nedostatky opravovala rázně a neústupně, duši zanechávala pokojnou.

Doprovázení v křesťanské praxi začíná snahou nechat se formovat: Duchem Svatým, který v nás pracuje skrze naslouchání Božímu Slovu, Eucharistií. Je to dále zkušenost dialogu mezi dvěma osobami, je to také atmosféra, která se vytváří v určitém prostředí. Podle salesiánského modelu existuje vztah doprovázení v každé křesťanské komunitě, kde se jde společně s mladými ke svatosti.⁶⁴

Tento způsob pedagogického doprovázení odpovídá dnešnímu termínu animace. Animace má za cíl dovést mladého člověka k objevení hodnot, které má přijmout. Klade důraz na předávání hodnot a na výchovný vztah. V animaci jde o nezištné přijetí mladého, vztah úcty a důvěry, doprovázení a respektování jeho svobody. Cílem je zrání a utváření osobní identity mladého člověka.

3.3.3 Doprovázení vychovatelek

Sestra Magdaléna se snažila o kvalitní výchovu učitelek. Každý týden si našla čas, aby je všechny shromáždila a předávala jim cenné podněty pro jejich vlastní formaci i pro formaci těch, kteří jim byli svěřeni. Vyprávěla jim, co slyšela od své matky, příhody ze svých školních let a ze svého života, události z Mornese, slova, která slyšela od Matky Marie Dominiky Mazzarello. Z jednotlivých událostí dělala životní ponaučení

⁶⁴ Srov. CAVAGLIÀ, P. *Maddalena Morano e il clima vocazionale delle comunità*. [online]. 2009, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&action=0&pag=1>>, s. 1-9.

a moudrá vysvětlení. Don Bonetti, generální ředitel Dcer Panny Marie Pomocnice tyto zápisy nazval „Normy a ponaučení učitelkám a asistentkám dívek“ a poslal je všem ředitelkám. Staly se jedním z prvních písemných záznamů o preventivním systému dona Boska.⁶⁵ (viz Příloha III.)

Matka Magdaléna učila své sestry „don Boskově metodě“. Nepotlačovat, ale předcházet, nedržet si děvčata daleko od sebe, ale blízko sebe, neodmítat je, spíše otevřeně projevovat velkou důvěru jaká je mezi přítelkyněmi, jakou má starší sestra k mladší, jako matka k dceři. Zkrátka žít pro dívky a jen pro ně v neustálém hledání jejich osobního, společenského, náboženského, morálního, rozumového, fyzického dobra.

Na svých konferencích říkala: „Mějte starost o ty, které zdánlivě méně reagují na vaše úsilí, o tzv. darebačky, které se jeví jako vzdorovité a téměř nenapravitelné. Jestliže má vychovatelka ducha oběti a hodně trpělivosti, jestli jim umí projevovat lásku bez antipatie a zaujatosti, taktně je sledovat, vytušit jejich náklonnosti, studovat do hloubky jejich charakter, bude moci dosáhnout výchovného úspěchu, jestli ne nejlepšího, tak alespoň dostatečného. Je příliš pohodlné vyloučit z ústavu dívky složité povahy, které způsobují mrzutosti a starosti, ale jestli to uděláme, nejsme už řeholnice, nejsme už vychovatelky, nerozumíme ničemu z našeho vznešeného poslání a klesáme na úroveň amatérů. Myslete na Dona Boska. Silná potřeba jeho srdce ho ustavičně přitahovala k chlapcům odvrženým společností, k darebákům, které nazýval svými uličníky. A zacházel s nimi jako s dětmi, vysvobodil je z vězení, chránil od neřestí, pozdvíhal z hrubosti, přiváděl je k Bohu a navracel je společnosti jako čestné občany.“⁶⁶

⁶⁵ Srov. COLLINO, M. *Così risplenda la vostra luce*, s. 95.

⁶⁶ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 122.

3.4 Formy výchovné činnosti

Hlavním záměrem Matky Morano bylo vychovávat osobnosti intelektuálně a morálně harmonické. Chtěla pomoci dívkám, aby získaly kulturní a psychologickou přípravu a tak mohly zodpovědně čelit životním úkolům.

Velký důraz kladla na formaci vychovatelek. Učila je jak se zasvětit cele pro výchovu, zvláště proto, aby uměly formovat charakter a srdce mladých.

Matka Morano věděla, že právě křesťanské učitelky mohou vkládat do mnohých dětských duší první základy křesťanských hodnot. Ze státních škol bylo vykořeňované křesťanství. Vynaložila všechno úsilí k tomu, aby *vychovala učitelky*, které by byly citlivé a vnímavé ke *křesťanským hodnotám*.⁶⁷ Jednak měly vychovávat a formovat člověka jako občana a jednak měly vychovávat k mateřství, k rodinné výchově. Zároveň byly dívky podporovány v kulturních aktivitách, pro které měly dispozice. Této výchovy se mělo dostat napříč všem lidovým vrstvám. To bylo pro Magdalénu možné, když se žil preventivní systém.

Pro kulturním pozvednutí dala založit různé školy na Sicílii, kde měla široké pole působnosti. Analfabetismus, náboženská nevědomost a vyloučení ženy ze společnosti byl na Sicílii silný jev. Proto vychovávala, vzdělávala a upevňovala důstojnost ženy tím, že jí pomohla dát vědomí vlastních možností a hodnot, jejichž byla nositelkou.

Pro tyto cíle vzdělávání využila všech možných forem vzdělávacích institucí. Během svého působení na Sicílii zakládala:

- mateřské a základní školy, krejčovské dílny, učitelský institut,
- útulky, domovy mládeže, penzionáty,
- oratoře,
- katecheze ve farnostech,
- centrum pro bývalé žákyně.

⁶⁷ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 126.

3.5 Prostředky výchovné činnosti

Magdaléna Morano využívala jako prostředků své výchovné činnosti všeho, kde se nějakým způsobem mohly předávat hodnoty. Ať už to byly školy, dílny, oratoře, katecheze ve farnostech, penzionáty...

Výchovné poslání je nejučinnější, když je přímý vztah mezi vychovatelkou a vychovávanou. Matka Morano byla přesvědčená, že dobré výchovné výsledky jsou vždy podmíněné vztahy, které se vytvářejí mezi vychovatelkou a mladými. Magdaléna velmi dbala na to, aby v domech vládl rodinný duch a atmosféra, ve které vztahy mohly zůstat konstruktivní a pokojné, aby se dívky cítily jako doma. Vyžadovala od děvčat, aby byla spolu se sestrami spoluodpovědná za chod života každého dne, s jeho radostmi i starostmi. *Rodinné klima* bylo jedno z nejučinnějších a nejpřitažlivějších prostředků pro dívky. K tomu využívala *důvěrného vztahu*. Dívky za ní chodily s důvěrou, beze strachu jí sdělovaly vše, co potřebovaly. Ona jim dobrotivě naslouchala, jako matka naslouchá svým dětem.

Byla přesvědčená, že bez radostné atmosféry se hodnoty předávají jen velmi těžko. Udržovala *radostné prostředí*, které bylo typické pro preventivní systém a pro život v komunitě. Don Bosco chtěl, aby sestry Dcery P. Marie Pomocnice byly radostné, aby se smály, vtipkovaly a byly stále veselé.⁶⁸ Sestra Morano se smála velmi ráda a ještě radši rozesmávala ostatní. Radost nebyla pouze její charakterová vlastnost, byl to zvláště plod zdravé sebevýchovy.⁶⁹ Byla přesvědčená, že radost je nepostradatelná pro formaci charakteru žákyň. Opakovala, že radost je pramen dobra. Obávala se, když některá osoba byla zahořklá, melancholická. Dělala vše pro to, aby jí pomohla najít pohodu. Doporučovala vychovatelkám, aby nikdy neukazovaly obličej příliš vážný, ale aby se snažily být s druhými stále radostné, „protože radostně se musí konat Boží vůle“. Považovala radost za vzácný pedagogický prostředek, který otevírá srdce důvěře

⁶⁸ Srov. *Cronistoria* 3, s. 449.

⁶⁹ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 124.

a uschopňuje ho k velkorysosti vůči druhým. Radost, kterou naznačovala matka Morano, se živila průzračným pramenem přátelství s Bohem, zároveň čerpala každodenní sílu v přemáhání egoismu, v darování sebe sama. Když se radost daruje druhým, pokoj roste a upevňuje se.⁷⁰

Hřiště je salesiánské místo, kde se spontánně prožívá radost ze života. Je to místo hry a rekreace, místo, kde se uvolňují nahromaděné energie. Člověk jedná přirozeně, vyjadřuje se svobodně a bez zaujetí. Matka Morano se aktivně účastnila her a to samé vyžadovala i od všech vychovatelek. Bavila se s děvčaty, zároveň si nenechala ujít sebemenší možnost, aby mohla dát laskavé upozornění, a tak rozdávala dobré myšlenky, kterými povzbuzovala šlechetné touhy vychovávaných. Z aktivní přítomnosti a animace na hřišti udělala závaznou normu pro všechny učitelky.⁷¹

Matka Magdaléna *rekreaci* vždy vedla, ne jako představená, ale jako skutečná matka. Měla slovo a úsměv pro každého. Děvčata se bavila a byla nadšená z jejích her.

Všichni byli rádi v její blízkosti, viděli v ní představenou s velkou duší a hlubokým poznáním lidského srdce.⁷²

Rekreace byla pro Magdalénu Morano účinnou válkou proti každé formě melancholie, byla to skutečnost, která pozdvihovala ducha i srdce k upřímné radosti.

Velkou důležitost dávala *večerním slůvkům*. Byla velmi konkrétní, plná lidského citu a života. Slůvka využívala jako prostředky pro různé nápravy, animovala a pobízela dívky různými příklady. Například se vši spontánností a veselostí učila dívky slušnému chování. Všechny rozesmávala, když napodobovala chování dívek, které klevetily,

⁷⁰ Srov. CAVAGLIÀ, P. *Maddalena Morano e il clima vocazionale delle comunità*. [online]. 2009, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW:

<<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&action=0&pag=1>>, s. 1-9.

⁷¹ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 129.

⁷² Srov. FAVINI, G. *Vita della serva di Dio Madre Maddalena Caterina Morano*, s. 220.

pomlouvaly, hašteřily se, kašlaly s nezakrytými ústy. Vždy doporučovala, aby bylo jejich chování příkladné, zvláště v kostele před Ježíšem.⁷³

V každém svátečním dni organizovala *oratoř*. V té době byla výchova dívek oddělená od výchovy chlapců. Matka Magdaléna se nebála otevřít dveře oratoře chlapcům i děvčatům zároveň, což bylo pro tu dobu neobvyklé. Sama organizovala hry, velkodušně rozdávala dobré slovo. Odpoledne se v rámci oratoře vyučoval katechismus a ona procházela různými třídami, aby jej vysvětlovala.⁷⁴ Nakonec se šlo do farnosti na eucharistické požehnání.⁷⁵

Nejdůležitější hodinou ve školní výuce byl pro dívky *katechismus*. Byl vyučován minimálně jednou týdně a v některých dílech i častěji. Tato hodina byla vnímána jako odměna a uměla vnést do duší velkou lásku k Pánu. Komunikovat Boha a radost z Boha bylo skutečným cílem Matky Morano. Hodina katechismu byla chvílí, kdy se cítila skutečně realizovanou. Z kroniky v Ali se můžeme dočíst: „Hned se určila na vyučování katechismu jedna hodina denně. Nyní je možné s radostí sledovat, jak o každé neděli či svátku osmdesát dívek zaplňuje třídy, aby pozorně poslouchaly sestry katechetky.“⁷⁶

3.5.1 Katechetické hnutí

Matka Magdaléna nejvíce rozvinula svůj pedagogický talent v katechetickém hnutí. Kardinál Nava si uvědomil, že je potřeba zajistit církvi vhodnou pastorační činnost, se kterou by se postavila rodícímu se sociálnímu problému a náboženské nevědomosti. V Magdaléně Morano našel expertku a aktivní spolupracovnici. Ve všech farnostech

⁷³ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 114.

⁷⁴ Srov. tamtéž, s. 115.

⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 167-168.

⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 167.

své diecéze jí svěřil vedení a koordinaci katechezí pro dívky. Magdaléna tento úkol přijala s radostí, bez ohledu na to jaké obtíže to přinášelo.⁷⁷

V katechetickém vzdělávání v oratořích, ve školách a ve farnostech se Magdaléna Morano snažila o jasnou syntézu mezi hodnotami lidskými a božskými v rámci kulturních, profesních a rekreačních aktivit. Křesťanská nauka tak pomalu přetvářela povrchní znalosti lidí v konkrétní svědectví života.

První věc, pro kterou se biskup Katánie ve vzdělávání víry rozhodl, bylo používání sicilského dialektu v katechezi. Sám připravil text katechismus v sicilštině ve formě Kompedia, nechal ho vytisknout a předal ho diecézi jako oficiální text. Tento text měl dvě charakteristiky. Vyjadřoval snahu inkulturovat víru a použít přitom jako komunikační cestu místní dialekt. Druhou charakteristikou byla motivace přinést křesťanskou zvěst do srdcí chudé populace.

Hlavním principem, kterým se realizovalo toto dílo, bylo jít mezi mladé tam, kde prožívali největší část dne – na ulice a na hřiště. Pohotový způsob spočíval v předvídaném výběru městské čtvrti. Na cestách a na hřištích se sešli děti a mladí, aby se účastnili jednoho cyklu katechezí. Výběr této katecheticko-pastorační činnosti sledoval dva zájmy. Jednak přesvědčení, že víra není oddělená od konkrétního života, který je zakořeněn v Bohu, a za druhé vědomí, že bratrství mezi lidmi je možné, když rozpoznáme Boha jako Otce všech.⁷⁸

Výchova k víře byla pro Magdalénu Morano prioritou. Organizovala pro studentky katechetické školy na vyšší úrovni. Formovala z nich přesvědčené křesťanky a odvážné apoštolky, které pak působily ve školním prostředí, ve světě práce a ve vlastních farnostech. Dívčí školy katechismu, které založila, byly pohotovou a prozíravou

⁷⁷ Srov. FARE, M. A. *Morano: Una donna che ha scommesso sulla cultura e sull'educazione*.

[online]. 1999, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW:

<<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&action=0&pag=1>>, s. 1-14.

⁷⁸ Srov. MAZZARELLO, M. L. *L'azione catechistica di Maddalena Morano*. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 142-160.

odpovědí na potřebu evangelizace, a proto se staly velkým přínosem obnovy katechezí v katánské diecézi.

S katechetickou činností bylo spojeno i oživení křesťanského života v rodinách. Tam pronikala skrze děti, aby pomáhala řešit jejich nejrůznější morální zranění. Stejně jako biskup Francica Nava byla přesvědčena, že kořenem odkřesťanštění ve společnosti byl pasivní postoj a rezignace samotných katolíků.⁷⁹

Matka Morano při každé výchovné instituci, kterou založila, organizovala i nedělní oratoř. V jejím průběhu se ráda bavila s mladými, organizovala soutěže a pak všechny zvala na katechismus. Nakonec se šlo do farnosti na eucharistické požehnání.⁸⁰ Na přání mnoha farářů sestry otvíraly další a další oratoře, kam přicházely stovky dívek.⁸¹ Postupně tak byly sestry pozvané do všech farností v Katánii, aby vyučovaly katechismus.

Z tohoto malého semínka vyklíčilo „*Hnutí farní katecheze*“, které proniklo celou Katánií. Katechetická práce se rozšířila do 16 farností.

Během katechezí se dívky připravovaly k prvnímu sv. přijímání, ke svátosti biřmování. Každý rok se končil závěrečnou soutěží, které předsedal kardinál, kanovníci z katedrály a dámy dobrodinky. Slavnostní oceňování radostně uzavíralo školní rok.⁸² Sestry chodily vyučovat náboženství v neděli ráno a odpoledne. Matka pak procházela různé farnosti, aby se ujistila o způsobu, jakým se vedou hodiny a o užitku, jaký z nich mají děvčata.

V sobotu večer shromažďovala všechny katechetky a měla přednášku. Vysvětlovala, jak se má dělat katecheze, aby následující den byly všechny dobře

⁷⁹ Srov. CAVAGLIÀ, P. *Maddalena Morano e il clima vocazionale delle comunità*. [online]. 2009, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW:

<<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&action=0&pag=1>>, s. 1-9.

⁸⁰ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 167.

⁸¹ Srov. tamtéž, s. 167.

⁸² Srov. tamtéž, s. 168.

připravené na to nejdůležitější vyučování.⁸³ Na vyučování náboženství se sestrami posílala i nejlepší děvčata. Nejdříve dívky sama vyučovala a konala pro ně pedagogicko-katechetické přednášky. Pak je rozdělovala do farností a kostelů, kde se náboženství vyučovalo.

Hlavní centrum katechetického hnutí chtěl kardinál Francica Benedetto Nava napojit na Asociaci kněží katechetů (Arciconfraternita della Dotrina Cristiana). Požádal Matku Morano, aby několikrát do roka měla přednášky pro tuto asociaci, a tak předala svoje nadšení pro výuku náboženství. Přednášek se často účastnil i kardinál Nava a velký počet kněží katechetů. Její slova byla velmi účinná a podnětná. Všechny těžkosti, které jí předkládali, uměla nadlehčit, ve všech, kteří ji naslouchali, zanechávala dlouho hluboký dojem autentičnosti.⁸⁴ V hluboké harmonii s biskupem oslovovala kněze a apelovala na důležitost katechezí pro děti a mladistvé. Ne všichni kněží však byli ochotní evangelizovat.

V prvních letech se katechezí účastnily pouze dívky. Později se přidaly i dospělé ženy. Přicházely ve velkém počtu, aby se učily poznávat pravdy víry a své náboženské i morální povinnosti, které jim nikdo předtím nevysvětlil. Zanedlouho se přidávali i chlapci a dospívající mladíci. Matka Magdaléna byla ustavičně činná, vždy hnaná touhou získávat duše pro Boha a konat co nejvíce dobra.⁸⁵

3.6 Protagonisti vzdělávání - výchovná komunita

Magdaléna Morano byla přesvědčena, že výchovné dílo je dílem celé výchovné komunity. Vychází ze spolupráce, z koordinace, z záměrného spolupůsobení. Pro výchovu je dobré, když je mnoho zainteresovaných, ale zároveň je nutné pracovat v synergii, aby se dospělo k efektivnímu účinku. Matka Magdaléna viděla komunitu jako místo života a vztahů, prostoupenou jednoduchostí, radostí, opravdovou láskou,

⁸³ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 167-169.

⁸⁴ Srov. tamtéž, s. 169- 170.

⁸⁵ Srov. tamtéž, s. 170.

úplným zasvěcením se dobru dívek. Tato atmosféra pomáhala chovankám cítit se dobře a vnímat rodinného ducha. Dnes mluvíme o vzájemném doprovázení, Matka Magdaléna mluvila o sesterské lásce, která pomáhá, podpírá, sdílí stejné výchovné poslání.

Do výchovného poslání Magdaléna zajímala rodiny chovank a oratoriánek, faráře, biskupa, místní civilní autority. Výchova je dílo církve a společnosti a tudíž vyžaduje široké zapojení lidí. Jak se naučila od dona Boska a jak to viděla v Mornese a v Nizze, Matka Magdaléna zvala biskupa a civilní autority ke slavnostnímu udílení cen ve školách. Během celého roku hledala vhodné způsoby pro setkání dívek a vychovatelek s diecézním biskupem.⁸⁶

Matka Morano dbala na to, aby si vychovatelky vzájemně projevovaly vzájemnou úctu, srdečnou pomoc. Všechny zapojovala do výchovného poslání, poukazovala na společné poslání pro formaci nových generací jakožto žen křesťanek a poctivých občanek. Samotné dívky byly vychovávány k tomu, aby uskutečňovaly autentický apoštolát ve svých vlastních rodinách a v prostředí, kde pracovaly jako katechetky nebo učitelky.

Stejně tak i kněží, nakaženi zápallem a kompetencí výchovného působení Magdalény Morano, se snažili o vykonávání své služby novým způsobem.⁸⁷

⁸⁶ Srov. CAVAGLIÀ, P. *Maddalena Morano e il clima vocazionale delle comunità*. [online]. 2009, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW:

<<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&action=0&pag=1>>, s. 1-9.

⁸⁷ Srov. CAVAGLIÀ, P. *Su strade educative nuove*, s. 16-24.

4 ODKAZ MAGDALÉNY MORANO

Když se díváme na Magdalénu Morano, vidíme intenzivně prožitý život s mnoha zkušenostmi, na základě kterých rozvíjela své pedagogické kompetence. Mnoho z nich je stále „ještě“ anebo „už zase“ aktuálních. Mohou být pro nás nabídkou, inspirací, povzbuzením.

Magdaléna Morano žila do hloubky své *mateřství* a byla skutečnou matkou. Byla přesvědčena, že „učitelka je matka svých žáček“. Svým učitelkám říkala: „Pamatuj, že máš být více matka než učitelka.“⁸⁸ Když mluvila o tom jak být matkou, připomínala nesmazatelné osobnosti ze svého života: svou matku, učitelku Rosu Girolu, pro kterou bylo učení posláním, a sestru Marii Dominiku Mazzarello, zakladatelku Institutu. Sestra Morano vysvětlovala chování učitelky jako matky: „Výchova je plodem péče a lásky, ne výhrůžek a strachu. Je potřeba, abychom mladé získali laskavostí a zbožností.“⁸⁹

Její novicky ji ve svých poznámkách popisují jako výjimečnou osobu, matku, která chápe, umí se vžít do situace, soucítit, je k druhým náročná, ale zároveň chápající. Měla vzácnou schopnost vést k disciplíně, aniž by omezovala lidskou svobodu. Její vedení bylo náročné, ale vždy měla široké srdce plné dobroty.⁹⁰ Neustále opakovala: „Jsme a musíme se chovat jako matky.“ Na tuto pravdu poukazovala příkladem svého života.⁹¹

- I dnešní doba je chudá na opravdové rodinné vztahy. Stejně tak jako Matka Magdaléna i my jsme povoláni být skutečnými *matkami a otci* těm, kteří nám jsou svěřeni a kteří často zakouší těžkosti spojené s životem v rozbité a neúplné rodině.

⁸⁸ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 181.

⁸⁹ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 125-126.

⁹⁰ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 119.

⁹¹ Srov. ACCORNERO, G. *Una vita da donare*, s. 25.

Matka Morano *odpovídala na potřeby své doby*. Jestliže Zednářské hnutí systematicky sekularizovalo školu, Matka Morano orientovala činnost sester na výchovu křesťanských učitelek. Jestliže ekonomika postavená na kapitalistických idejích upřednostňovala bohaté a o chudé se nestarala, Matka Morano organizovala pro chudé útulky, dílny, školy. Vědomí, že mnoho dětí a mladých ještě nepřijalo svátosti, dovedlo matku k rozhodnutí vyučovat katechismus i ve všední dny, aby se děti a mladí mohli připravit na setkání s Ježíšem.

Magdaléna Morano měla hlubokou intuici. Uměla *rozlišit* to, co bylo lepší v danou chvíli pro Sicilskou realitu. Byla ženou modlitby, která se každodenně konfrontovala s Božím slovem a se sociální realitou prostředí, v kterém pracovala. Zamýšlela se nad každou věcí, přemýšlela, modlila se, radila se, reagovala s velkou trpělivostí. Ještě předtím než řekla své slovo, ptala se na důvody a na pocity, které ho vyvolávaly. Když řekla své rozhodnutí, řekla ho s jistotou správného poznání věcí.

Při otvírání domů na Sicílii dělala neohrožená rozhodnutí, kterými občas šokovala sicilský národ, jenž byl zakořeněn ve svých staletých tradicích. Neztrácela odvahu. Snažila se pochopit a rozlišit příčiny stávajících problémů a pak dělala první krok. Naslouchala, přijímala, otevírala srdce a přinášela mladým Krista. Nespoléhala se jednoduše na své vlastní úvahy, stále svěřovala sebe sama Boží vůli. Byla výmluvným příkladem toho, jak se může integrovat apoštolátní život s láskou k Bohu. Don Rinaldi ji pro její hlubokou spiritualitu a neúnavnou pracovitost přirovnal k svaté Terezií z Avily.⁹²

- Magdaléna Morano žila hlubokým životem s Bohem a měla velké pochopení pro každého člověka. Měla schopnost doprovázet ty, kteří byli v její blízkosti. Jestliže chceme doprovázet naše mladé, musíme žít *hlubokým vnitřním životem*, abychom mohli být mladým skutečně nablízku.

⁹² Srov. BARBANTI, G. S. S. *L'esperienza di comunione in Madre Morano: l'accompagnamento/discernimento*. [online]. 2007, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&Page=3&action=0>>, s. 1-7.

- Jsme povoláni hledat mladé, jít za nimi tam, kde jsou,⁹³ hledat a zkoušet nové cesty. *Rozlišování* je zároveň úkolem pro každého z nás.

V čase, který byl poznamenán kulturním analfabetismem, a tedy nutností evangelizace, je zkušenost Matky Morano i pro nás aktuální. Byla přesvědčena, že naším (salesiánským) klíčovým posláním je *věnovat se a vychovávat mladé k víře*, vytvářet prostředí, která usnadňují jejich postupné zrání k evangelní mentalitě a k životu v církvi.⁹⁴

Matka Morano měla neobyčejný zápal pro vyučování náboženství. Dívky vyučovala katechismus v sicilštině. Záleželo jí na tom, aby dívky rozuměly tomu, co se jim předkládalo. Často mluvila o Panně Marii a s lidmi zpívala k její chvále v sicilském dialektu.⁹⁵ Lidé ji vyhledávali, aby si s ní mohli pohovořit sicilskými výrazy a gesty.⁹⁶ Vnímali ji jako jednu z nich, protože prostředky, které používala, byly *inkulturované* do jejich prostředí.

- Potřeba *předávat Krista* pokračuje i dnes.
- *Inkultura* je nezbytná při předávání hodnot novým a přitažlivým způsobem.

Matka Morano žila ve své spiritualitě *postoj naděje* a zároveň velké lidskosti. Tento hluboký optimismus, zakořeněný v naději a ve víře, se projevoval přes všechny těžkosti, které v životě prožila. Byl to postoj zdravého optimismu, praktického smyslu, podnikavosti, schopnosti překonávat obtíže, smyslu pro humor v těžkých chvílích. Její srdce bylo v každé chvíli klidné a plné naděje. Pozitivní postoj doprovázel její kroky ať

⁹³ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 129.

⁹⁴ Srov. CAVAGLIÀ, P. *Maddalena Morano e il clima vocazionale delle comunità*. [online]. 2009, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW:

<<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&action=0&pag=1>>, s. 1-9.

⁹⁵ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 137.

⁹⁶ Srov. tamtéž, s. 114.

už při zakládání velkých děl, tak i v běžných každodenních situacích, které prožívala v komunitě.⁹⁷ Tomu nasvědčuje i svědectví jedné dívky: „Každý večer, když nám dávala dobrou noc, její slovo pronikalo do našich srdcí a odnášelo pryč jakoukoliv hořkost dne.“

Matka pobízela své učitelky: Vidíš, jak je velké, nezměrné moře? Ještě větší a nezměrnější je Boží dobrota.⁹⁸

Magdaléna se nebála postavit školu tam, kde předtím byla zavřena, nebála se spojit vzdělání pro dívky i chlapce, což v té době bylo až opovážlivé. Nebála se nabídnout vzdělání děvčatům, která po dvanáctém roce svého života nemohla jít ven z domu, pokud nebyla doprovázena a zahalena šátkem od hlavy až k patě.⁹⁹ Díky svému zdravému *optimismu, naději zakořeněné ve víře* a statečnosti mohla překonávat různé překážky, které se jí postavily do cesty.

- Dnešní svět potřebuje *radostné a optimisticky* naladěné křesťany, kteří by ukazovali směr, východisko...

⁹⁷ Srov. FAVINI, G. *Vita della serva di Dio Madre Maddalena Caterina Morano*, s. 262.

⁹⁸ Srov. CRAVOTTA, G. Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In *Sulle frontiere dell'educazione*, s. 127.

⁹⁹ Srov. tamtéž, s. 110.

ZÁVĚR

Tato práce přináší na základě studia italských pramenů první ucelený soubor informací o Magdaléně Morano v češtině. Zabývá se prvky salesiánské spirituality v jejím výchovném díle na Sicílii na přelomu 19. a 20. století.

Magdaléna Morano se narodila v Itálii v Piemontu v roce 1847 v rodině, která žila křesťanskými hodnotami. Její vzdělávání dočasně přerušila smrt otce. Magdalénu velmi ovlivnila její učitelka Rosa, která jí povzbuzovala k získání učitelského diplomu. Aby pomohla zabezpečit rodinu, stala se už ve čtrnácti letech učitelkou nově založené mateřské školy v Buttiglieře. Při této práci dále pokračovala ve studiu a získala učitelský diplom. Od roku 1866 do roku 1878 působila jako učitelka na základní škole v Montaldu Torinese, nejdříve v dívčí a později i v chlapecké škole. Hlubokým přáním Magdalény bylo zasvětit se Bohu. Na radu dona Boska se rozhodla pro kongregaci Dcer Panny Marie Pomocnice, do které byla přijata spoluzakladatelkou Marií Dominikou Mazzarello. Ve formační komunitě Mornese i v Nizze se setkala se salesiánskou spiritualitou, kterou mohla postupně poznávat a růst v atmosféře salesiánské svatosti.

První sliby Magdaléna složila v roce 1879 a věčné sliby o rok později. V roce 1881 byla poslána na Sicílii s dalšími sestrami, aby se tam starala o výchovu chudých dívek.

Sicílie se v době Magdalény Morano nacházela ve společenském, ekonomickém a obzvláště v náboženském zmatku, který byl důsledkem násilného sjednocování Itálie. Působení církve bylo všestranně silně omezováno. Po zrušení řeholních kongregací v roce 1866 následovalo přivlastnění církevního majetku státem. Vyhrotily se konflikty mezi církví a státem. Dalším problémem bylo zavírání škol.

Do této situace přišla Magdaléna Morano. V reakci na postupující sekularizaci zaměřila činnost na formaci řeholnic pro novou budoucnost, na vyučování náboženství, výchovu křesťanských učitelek a přípravu chudých na život.

Matka Morano žila na Sicílii dvacet šest let. Svůj každodenní život dělila mezi dívky, školy, vyučování náboženství, cestování. Byla otevřená Božím znamením, která se projevovala v jejím každodenním životě, četla v nich Boží vůli, které se dala plně k dispozici. Během svého života na Sicílii založila několik desítek výchovných děl, od

mateřské školy, přes základní a střední školy, krejčovské dílny, domovy mládeže, oratoře až po školu pro vzdělávání učitelek. Dala velký impuls rozvoji farních katechezí, stala se jejich hlavní koordinátorkou pro celou Katánii.

Magdaléna žila v plném souladu s výchovným stylem dona Boska. Hlavním cílem výchovy bylo vychovat z mladých lidí dobré křesťany a poctivé občany. Každý její apoštolát byl inspirován mottem dona Boska: „*Dej mi duše, všechno ostatní si vezmi.*“ Jejím charakteristickým rysem byla dobrota srdce.

Výchova k hodnotám, založená na rozumu, byla u ní zaměřená na tři oblasti: *hodnota vědění, hodnota práce a hodnota zkušenosti Boha* v každodenním životě. Tyto tři hodnoty rozvíjela v různých prostředích: ve škole, v krejčovské dílně, v kostele, na hřišti. Náboženství a katecheze byly její privilegovanou činností.

Hlavní výchovnou metodou byl pro ni rodinný styl výchovy a doprovázení. Měla obdivuhodnou schopnost doprovázet ty, kteří jí byli blízko, ať už se jednalo o dívky, sestry či učitelky laičky. Jako prostředky výchovné činnosti využívala rodinné klima, vztahy důvěry, radostné prostředí, hřiště, rekreace, večerní slůvka, oratoř, katechismus. Do vzdělání zapojovala úplně všechny, všichni měli nějaký podíl na výchově dívek, rodiny, učitelky, kněží, místní autority.

Magdaléna vynikala originalitou a tvořivostí. Jejím největším dílem v místní v církvi bylo ***Farní katechetické hnutí***. Protože se nikdo nevěnoval formaci katechetů, organizovala ***školu pro katechetky*** – sestry i laičky, které potom vysílala do farností. Uměla ocenit síly a schopnosti ***laiků***, kteří se aktivně zapojovali do církve, což v té době bylo neobvyklé. Tento aspekt byl velmi inovativní.

Magdaléna pronikala do tradičního lidového prostředí. Radila se, informovala, modlila. Poté byla schopna učinit pevná rozhodnutí. Snažila se pochopit sicilskou mentalitu a podle toho s největší rozvahou, ale zároveň odvahou odpovídat na konkrétní požadavky doby. Tehdy se nemluvalo o ***inkulturaci***, ale díky svému vnímavému srdci byla schopna plně inkulturovat salesiánské charisma do nového prostředí.

Její způsob výchovy, pracovitost a ryzost evangelních cílů zaujala i místní biskupy. Na žádost kardinála Navi Matka Magdaléna konala ***konference*** dokonce i ***pro kněze a biskupy***.

Výchova dívek byla přísně oddělena od výchovy chlapců. Matka Magdaléna se nebála překročit staleté tradice. Když chlapci žádali katechismus a oratoř, Matka je pozvala dál a náboženství i oratoř probíhaly *společně pro dívky i chlapce*.

Magdaléna Morano je výzvou i pro nás. Je to žena, která se realizovala v lásce a v plném darování sebe sama. Byla moudrou vychovatelkou. V její osobnosti se doplňují zdánlivě protikladné vlastnosti: byla věrná a zároveň tvořivá; činná, ale stále pokojná; mateřská a pevná; dochvilná a schopná vyčkávat; iniciativní a trpělivá; učitelka

a zároveň učednice, která si je vědoma své malosti před Bohem. Byla ženou zcela patřící Bohu a zároveň ženou patřící všem lidem. Výchovný salesiánský styl Magdalény Morano byl originální. Dokázala díky vnímavosti a obezřetnému rozlišování přizpůsobit novému kontextu pedagogický styl zakladatelů, a tak inkulturovat salesiánské charisma na Sicílii.

Její poselství spočívá také v tom, že ani dnes nestačí pouze vzdělávat, je zapotřebí vychovávat srdce. Pokud chceme být věrni salesiánskému charismatu, nestačí otevřít školy, animovat nejrůznější aktivity, ale je potřeba podporovat růst osoby v její celistvosti. Jako Magdaléna být pozorní k výchovné integritě.

V neposlední řadě je významným podnětem Matky Morano důraz důležitost evangelizace a otevřenost znamením časů. Základní předpoklad, podobně jako u Magdalény Morano, je zkušenost Boha, který nás předchází svou láskou, abychom se stali věrohodnými svědky ve výchovně-pastoračních komunitách a aby náš život byl nadějí pro mladé v církvi a ve společnosti.

POUŽITÉ ZDROJE

ACCORNERO, G. *Una vita da donare*. Roma: Scuola tipografica privata FMA, 1986. ISBN nevedeno.

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-009-5.

BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*. Leumann Torino: Editrice Elle Di Ci, 1994. ISBN 88-01-10370-0.

CAVAGLIÀ, P. *Su strade educative nuove. Il Bolettino Salesiano – dossier*, 1994, roč. 118, CXVIII, č. 4, s. 16-24.

CERIA, E. *Memorie biografiche del beato Giovanni Bosco*. Volume XIII. Torino: Societa editrice internazionale, 1932. ISBN nevedeno.

CERIA, E. *Memorie biografiche di san Giovanni Bosco*. Volume XVII. Torino: Societa editrice internazionale, 1936. ISBN nevedeno.

COLLINO, M. *Così risplenda vostra luce. Suor Maddalena Morano FMA*. Roma: Istituto Figlie Maria Ausiliatrice, 1989. ISBN nevedeno.

CRAVOTTA, G. *Maddalena Morano: l'impegno educativo a favore della donna. In Sulle frontiere dell'educazione – Maddalena Morano in Sicilia (1881-1908)*.

DICASTERO PER LA PASTORALE GIOVANILE SDB, CENTRO INTERNAZIONALE DI PASTORALE GIOVANILE FMA. *L'animatore salesiano nel gruppo giovanile*. Roma: Editrice SDB, 1987. ISBN nevedeno.

FAVINI, G. *Vita della serva di Dio Madre Maddalena Caterina Morano*. Torino: F.M.A., 1968. ISBN nevedeno.

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi – příručka pro učitele*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-063-4.

ISTITUTO FIGLIE DI MARIA AUSIATRICE, *Cronistoria 1*. Roma: Scuola tipografica privata – FMA, 1977. CAPETTI, G. (ed.). ISBN nevedeno.

ISTITUTO FIGLIE DI MARIA AUSIATRICE, *Cronistoria 3*. Roma: Scuola tipografica privata – FMA, 1977. CAPETTI, G. (ed.). ISBN nevedeno.

KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském stylu*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0126-7.

KOPECKÝ, J. *Výchovná metoda sv. Jana Boska*. Samizdat. 70. léta 20. století.

LEMOYNE, G. B. *Memorie biografiche di don Giovanni Bosco*. Volume I., S. Benigno Canavese: Scuola tipografica libraria salesiana, 1898. ISBN nevedeno.

MAZZARELLO, M. L. L'azione catechistica di Maddalena Morano In *Sulle frontiere dell'educazione – Maddalena Morano in Sicilia (1881-1908)*. Roma: LAS, 1995. ISBN 88-213-0310-1. s. 141-195.

SALDARINI, G. Beata suor Maddalena Morano: santa a tutti i costi. In *Sulle frontiere dell'educazione – Maddalena Morano in Sicilia (1881-1908)*. MAZZARELLO, M., L. (ed.), Roma: LAS, 1995. ISBN 88-213-0310-1. s. 214-218.

TURCO, M. *Maddalena Morano – una donna che ha inculturato il carisma mornesino in Sicilia*. Torino: ELLEDICI, 2005. ISBN 88-01-03394-X.

ONLINE ZDROJE

BARBANTI, G. S. S. *L'esperienza di comunione in Madre Morano: l'accompagnamento/discernimento*. [online databáze]. Roma: FMA, 2007, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW:
<<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&Page=3&action=0>>

CAVAGLIÀ, P. *Maddalena Morano e il clima vocazionale delle comunità*. [online databáze]. Roma: FMA, 2009, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW:
<<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&action=0&pag=1>>

FARE, M. A. *Maddalena Morano: Una donna che ha scommesso sulla cultura e sull'educazione*. [online databáze]. Roma: FMA, 1999 [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW:
<<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&action=0&pag=1>>

MAZZARELLO, L. M.; MACHIETTI, S. *Maddalena Morano: l'educazione del cuore*. [online databáze]. Roma: FMA, 2007, [cit. 2013-04-04]. Dostupné na WWW:
<<http://www.cgfmanet.org/Bd/default.aspx?lingua=1&t=Morano&Page=3&action=0>>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I. Geografická mapa Piemontu
- Příloha II. Geografická mapa Itálie – 19. století
- Příloha III. 18 zlatých pravidel Matky Morano
- Příloha IV. Díla založená Matkou Magdalénou Morano

PŘÍLOHY

Příloha I. Geografická mapa Piemontu



Příloha II. Geografická mapa Itálie – 19. století



Příloha III. 18 zlatých pravidel Matky Morano

18 zlatých pravidel podle Magdalény Morano: ¹⁰⁰

1. Nikdy nenapomínejte dívky, když se hněváte, počkejte, až se utiší každá rozbouřená emoce.
2. Snažte se mluvit polohlasně, když se obracíte se svým slovem ke všem. Takovým způsobem si zvyknou vážit si hlasu učitelky a brát ho více v úvahu.
3. Nevyčítejte hned každému, když vidíte porušení disciplíny. Pozorujte, bděte a po čase využijte vhodnou příležitost, shromážděte všechny dívky a vlídně, ale jasně a s láskou dejte napomenutí a příkazy, které se vám zdají nejvhodnější.
4. Jednejte takovým způsobem, aby dívky nikdy neztratily odvahu.
5. Když se stane, že se nějaká dívka proviní, ať se dotyčná zavolá, řekne se jí o jejím chybě a s úplným klidem se jí uloží přiměřený trest. Je lépe přehánět ve shovívavosti než s přísností.
6. Dělat výčitky při každé příležitosti vytváří v učitelce pohrdavý, dráždivý charakter a vede dívky k tomu, že neberou v úvahu její příkazy.
7. Učitelka musí napravovat všechny žáčky stejně a se smyslem pro povinnost. Všechny dívky mějte rády kvůli Bohu a pro dobro jejich duší.
8. Učitelky a asistentky ať si vzájemně projevují úctu a respekt. To bude mít dobrý vliv na mysl žaček.
9. Nikdy nekritizujte v přítomnosti dívky příkaz, který dostala od jiné sestry.
10. K sobě navzájem se chovejte přívětivě, nikdy ne s autoritativním výrazem a vyčítavým tónem, tím méně v přítomnosti dívek.
11. Nikdy nezůstávejte při slovech: „je to moje věc anebo není to moje věc“, ale podle potřeby si vzájemně jedna druhé pomozte.

¹⁰⁰ Srov. BOSCO, T. *Maddalena Morano, madre per molti*, s. 103-104.

12. Ať děláte asistenci na kterémkoliv místě, postarejte se o to, abyste měly všechny dívky pod svým pohledem.
13. Mějte oko a ucho pro všechny, ale při této ostražitosti dejte pozor, abyste neukázaly, že je sledujete. Dívky by se přetvařovaly a staly by se pokrytci.
14. Udržujte stále živou rekreaci děvčat, i kdybyste musely přinést nějakou oběť.
15. Občas se může stát, že překvapíte děvčata, jak se spolu baví na odlehlém místě, neukazujte, že je z něčeho podezíráte.
16. Upozornujte a napravujte, ale vlídně, dodávejte odvalu a nevyhrožujte.
17. Ve vašich modlitbách a při svatém přijímání doporučujte vaše žáčky Pánovi.
Bez Jeho pomoci a Jeho požehnání by všechno naše úsilí bylo zbytečné.
18. Postarejte se, aby vaše dívky měly ducha modlitby.

Příloha IV. Díla založená Matkou Magdalénou Morano

Díla založená Matkou Magdalénou Morano:

- Trecastagni: základní a střední škola s ubytováním, krejčovské dílny, oratoř, katecheze (1881)
- Katánie - S. Agáta: základní škola s ubytováním (1888)
- Katánie – S. Filippo Nveri: krejčovská dílna, sváteční oratoř, základní škola s ubytováním (1888)
- Ali Marina: noviciát, penzionát pro dívky, krejčovská dílna, sváteční oratoř (1890)
- Katánie – S. František: oratoř (1893)
- Marsala: základní škola, krejčovské dílny, sváteční oratoř (1894)
- Vizzini: mateřská škola, krejčovské dílny, sváteční oratoř, katecheze (1894)
- Katánie: dům pro studentky (1896)
- Messina: škola, ubytování pro dívky (1896)
- Barcellona Pozzo di Gotto: mateřská škola, 2 krejčovské dílny a 2 oratoře (1899)
- Modica: krejčovská dílna a sváteční oratoř (1901)
- Piazza Armerina: mateřská a základní škola, krejčovská dílna pro dívky, sváteční oratoř (1902)
- Biancavilla: krejčovská dílna (1902)
- Parco: mateřská škola, krejčovská dílna, sváteční oratoř (1903)
- Balestrate: mateřská škola, základní škola, krejčovská dílna, sváteční oratoř (1903)
- Palagonia: základní škola, vyučování katechismu, sváteční oratoř (1907)

ABSTRAKT

MRÁČKOVÁ, M. *Prvky salesiánské spirituality ve výchovném díle Magdalény Morano*. České Budějovice 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce P. Kuchař.

Klíčová slova: Magdaléna Morano, salesiánská spiritualita, preventivní systém, chudé dívky, výchova, vzdělávání, oratoř, náboženství, škola, katecheze

Práce se zabývá prvky salesiánské spirituality v životě a díle Magdalény Morano, sestry salesiánky, která se věnovala výchově chudých dívek na Sicílii na přelomu 19. a 20. století.

První část práce představuje v hrubých rysech historicko-politický kontext Itálie a Sicílie v druhé polovině 19. století. Na to navazuje seznámení s životem Magdalény Morano a jejím působením na Sicílii. Stěžejní částí je salesiánský preventivní systém, jak ho realizovala Magdaléna Morano. Rozvíjí se zde cíl a adresáti výchovného působení, výchovné principy, metody, formy a prostředky. Kapitola je zakončena pojednáním o protagonistech vzdělávání. Poslední část ukazuje, v čem je osobnost Magdalény Morano a její výchovný styl aktuální pro současnou dobu.

ABSTRACT

MRÁČKOVÁ, M. *Elements of salesian spirituality in the pedagogical work of Magdalena Morano*. České Budějovice 2013. Bachelor thesis. University of South Bohemia. Faculty of Theology. Department of Education. The leader of the work: P. Kuchař.

Key words: Magdalena Morano, salesian spirituality, preventive system, poor girls, education, instruction, oratory, religion, school, catechization

The thesis deals with the elements of salesian spirituality in the pedagogical work of Magdalena Morano, a salesian sister who dedicated her life to education of poor girls in Sicily at the turn of the 19. and the 20. centuries.

The first part of the work presents in outline the historical and political context of Italy and Sicily in the second half of the 19. century. The next part informs about the life of Magdalena Morano and her activity in Sicily. The fundamental part deals with the salesian preventive system realized by Magdalena Morano. There is developed the aim and addressees of educational work, its principles, methods, manners and means. The chapter is concluded with a mention of protagonists of education. The last part shows how the personality of Magdalena Morano and her educational system is significant for the present.